

Pensionisiat pillugit nassuiaat 2006

IMARISAI

1	AALLAQQAASIUT	5
2	EQIKKAANEQ.....	7
3	PENSIONISIAQARNERMUT MALITTARISASSAT INERIARTORSIMANERAT PILLUGU TAKUSSUTISSIAQ.....	11
4	PISORTANIT PENSIONISIAT MALITTARISASSAAT	14
4.1	PENSIONISIAT ANINGAASARTAAT	14
4.2	INUMMUT TAPIUTIT.....	15
4.3	MEEQQANUT TAPIT	16
4.4	INEQARNERMUT TAPISSUTINUT ATAQATIGIHSITSINEQ.....	16
4.5	PENSIONISIALIT UTOQQAAT ILLUINI ANGERLARSIMAFFILLIT ASSIGISAALLU	17
4.6	AAPPARIITTUT IMMINUT PILERSOQATIGIHTUSSAATITAANEQ	17
4.7	INUMMUT TAPIUTIT AGGUAANNEQARTARNERISA SUKUMIINERUSUMIK SAMMINEQARNERAT	18
4.8	KOMMUUNINIT TIGUSASSANNGORTINNEQARTARTUT INUTTULLU TAPEQARTITSINEQ 20	
4.9	TABEL 1. KOMMUUNINIT ANINGAASAT TUNNIUNNEQARTARTUT	21
4.10	UTOQQARNUT PENSIONISIAT SIUSINAARTUMILLU PENSIONISIAT MALITTARISASSAASA AVISSAARTINNEQARNERAT	21
5	SULIFFEQARNERMI PENSIONISIAT - SISA	23
6	DANMARKIMI, NORGEMI SVERIGEMILU PENSIONISISITSERIAATSINUT TAKUSSUTISSIAQ	24
6.1	DANMARK.....	24
6.2	NORGE AAMMA SVERIGE	27
7	AKILERAARTARNERMIK ASSIGIIMMILLU AKEQARTITSINERMIK ILUARSARTUSSEQQINNEQ.....	29
7.1	PENSIONISIALIT KISERMAAT	29
7.2	PENSIONISIALIT AAPPARIIT	29
7.3	KATITSINEQ	30
8	SIUNISSAMI PENSIONISITSERIAATSIT ATORNEQARSINNAASUT ILUSILERSORNEQARNERAT.....	31
8.1	PENSIONISIAQARTITSINERMI PERIUTSIT SIUNNERSUUTIGINEQARTUT	32
8.2	TAKUSSUTISSIAT.....	36
8.3	KATITSINEQ	39
8.4	PENSIONISIANUT PERIUSISSAT INUMMULLU TAPIUTIT ATAQATIGIHSINNERI	39
8.5	ALLAFFISSORNIKKUT SUNNIUTAASUSSAT	40
8.6	PENSIONISIAT AKIT NALINGAT NAAPERTORLUGU AKISSAATINUT ILUARSAGAASARNERAT	41
9	PENSIONISIANUT PERIUSISSATUT SIUNNERSUUTIGINEQARTUT NAATSORSORNEQARNERAT	42

9.1	65-INIK UKIOQARLUNI PENSIONISIAQARTALERNISSAQ.....	44
9.2	AKILERAARUTITIGUT ILUANAARUTINUT KOMMUUNINULLU SUNNIUTAASUSSAT	45
9.3	SIUMUT NAATSORSUINEQ.....	47
10	ATAATSIMUT NALILINEQ.....	51
	ILANNGUSSAT.....	54

1 Aallaqqaasiut

Ukiuni tulliuuttuni Naalakkersuisut anguniagaannut ilaavoq isumaginninnerup iluani kiffartuussinerup malunnaatilimmik pitsanngorsarneqarnissaa. Inuiaqatigiit kalaallit Naalakkersuisullu utoqqarnik pingaartitsisuupput, Naalakkersuisullu taakkununga inuuniarnermi atugassarititaasunik pitsanngorsaaqataarusupput. Naalakkersuisut isumaqarput pissusissamisooruusoq utoqqaat inuuniarnermi naammaginartumik atugassaqtitaanissaat, taamalu piumassuseqarlutik inuiaqatigiit inooqatigiinneranni kultureqarnermilu peqataallutik. Taamaattumik pingaartuuvoq pisortanit pensionisiaqarnermut malittarisassat iluarsartuuteqqissallugit.

Pisortanit pensionisiaqartarneq pillugu inatsisartut peqqussutaat maanna atuuttoq amerlasuutigut ajornartorsiorfiuvoq assigiinngisitaartunik, taamaattumik Naalakkersuisut iluatinnartuutippaat suliassaqrarfirmut tunngasut tamakkiisumik iluarsartuunneqarnissaat, tulleriaraluni allanngortitsisaqattaaginnarani. Taamaattumik Naalakkersuisut qularutiginnilaat pisariaqartoq pensionisiaqarnermut tunngasut iternga tikillugu misissuiffigineqartariaqarnerat, taamaaliornikkut allanngortitsinissanut tunngavissat paasisimannilluarnermik patajaatsumillu aallaaveqarniassammata. Naalakkersuisunit naatsorsuutigineqarpoq sukumiisumik misissuinnikkut isumannaallisarneqassasoq annertuumik allannguisoqarnissaa, taamalu siunissami allannguutissat mikisualutik ikinnerpaaffissaminniilersinneqassallutik.

2006-imi majip qaammataani Naalakkersuisunit pilersinneqarpoq suleqatigiissitaq suligasuartussaq atorfilinnit inuttaqartinneqartoq pensionisiaqarnermullu tunngasunik nassuiaasiortussaq, taamalu malittarisassat atuuttut pillugit sukumiisumik uppersarluakkamillu saqqummiussaqartussaq kiisalu pensionisiaqartitsinermi siunissami periusaasinnaasunik soqutigintartunik saqqummiussisussaq, tassunga ilanngullugu suliassaqrarfiup iluani allannguutaasinnaasut aningaasartuutitigut kingunissaannik misissuineq.

Siunertaavoq nassuiaammi matumani 1983-imi inatsisiliornerup kingorna nunatsinni pensionisiallit aningaasaqarnikkut atugarisaasa nassuiarneqarnissaat allannguutitut naleqqiullugit. Ilutigitillugu nunat avannarliit allat pensionisiaqartitseriaasiinut naleqqersuussisoqassaaq. Nassuiaammi paasinarsarneqassaaq nunatsinni pensionisiallit aningaasaqarnikkut atugarisaat pisisinnaassusermut, ineqarnermut tapiissitit kiisalu maleruagassanut assigiinngitsunut naleqqiullugit, assersuutigalugu akileraartarnermut malittarisassanut. Aammattaaq sammineqartussaapput qulequttat pensionisiaqartitsinerup iluani periarfissanut tunngasut, soorlu inummut tapiutit, meeqqanut tapiutit, tjenestemanditut pensioqarnermut, imminnut pilersoaqatigiittussaanermut, saniatigut isertitanut, sulisoqartuarnissamut aamma utoqqalinersiaqartitsilersinnaanermut tunngasut.

Nassuiaat siumut isigisuuvoq tamannalu pissutigalugu malittarisassat atuuttut pillugit paasisutissiinermi ilanngullugu siunnersuutigineqassaaq siunissami pensionisiaqartitseriaaseq qanoq ittoq pilersinneqarsinnaanersoq. Tassunga tunngatillugu pensionisitseriaatsit pingasut allaaserineqarsimapput, tassunga ilanngullugit tamakku pensionisialinnut assigiinngitsunut, Namminersornerullutik Oqartussanut kommuuninullu

aningaasaqarnikkut kingunissaat. Periutsit toqqarneqarsimasut iluaqutissartaat ajoqutissartaallu nassuiarneqarput oqallisigineqarlutillu. Pensionisiaqartitsinermut periutsit toqqarneqarput Inatsisartuni politikikkullu oqariartuutaasimasut allat oqallisaareersimasut tunngavigalugit.

Nassuiaammi inernerit tunngaviliissapput Ukiakkut ataatsimiinnermi 2006-imi pensionisiaqarneq pillugu inatsisiliernerup iluarsartuuteqqinnissaa pillugu Inatsisartut oqallinnissaannut.

2 Eqikkaaneq

Pensionisianik iluarsartuussinermi inatsisartut peqqussutaat siullesq 1983-imi januarip aallaqqaataani atuutilerpoq. Tamatuma kingorna pensionisiaqartitsineq ataavartumik tulluarsarneqarlunilu iluarsiiqqineqartarpoq, kingullermik taamatut pisoqarluni 2003-mi.

Pisortanit pensionisiat ullumikkut tunngaviusumik aningaasartaqarput immaqalu inummut tapiutinik meeqqanullu tapiutinik ilaqartinneqartarlutik.

Tunngaviusumik aningaasartaritat annertussusaannut aalajangiisuusarpoq pensionisialik kisermaajunersoq, aappariit pineqarnerisut, taakkunanga aapparisaq kisimi pensionisianik pisartagaqartuunersoq imaluunniit aappariit tamarmik pensionisianik pisartagaqarsinnaanersut. Pensionisiassat aningaasartaat ikilisinneqartarput allanik isertitaqarneq tunuliaqutaralugu, tassunga ilanngullugu aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitarisinnaasai. Tamakkiisumik pensionisialik kisermaajuguni aappariinnilu aappaannaa pensionisiaqarsinnaatitaagaangat ukiumut 88.812 kr.-inik annertussuseqarput. Aappariinnut tamarmik pensionisialinnut ukiumut tamakkiisumik pensionisiatut tunniunneqartarput 133.212 kr-it.

Pensionisialik meeqqaminut 18-it inorlugit ukiulinnut pilersuisussaaitagaangat, pensionisialik meeqqanut tamanut tapeqartinneqartarpoq, akiliutip nalinginnaasup nalinganut.

Aamma pensionisialik inuttut tapeqartinneqarsinnaavoq kommuunip nalilerpagu aningaasanik pisariaqartitsisoqalerumaartoq. Aningaasat pensionisiallip nerisanut, atisanut kaasarfimmiussanullu atugassatut tigusassai – tigungmiassai – kommuunimit aalajangersarneqartarput, maannakkorpiaq inuuniarnermi atugarisat najukkamilu inuuniarnermi pissutsit aallaavigalugit. Tigungmiassat annertussusaat kommuunimiit kommuunimut assigiinngisitaartuusarput. Pensionisiallit aningaasaqarnikkut atugarisaasa pitsanngorsarniarneranut naleqqiullugu aaqqissuussineq maannakkut atuuttoq inuttut tapit eqqarsaatigalugit ajornartorsiutinik pilersitsisarpoq, pensionisiat aningaasartaasa qaffassutaat ”nungunneqartarmata” inummut tapiutinik taamaaqataanik ilanngaaffiginerisigut. Pensionisialik aningaasanik tunngaviusunik amerlanerusunik pisussaavoq, ilutigaluguli inuttut tapit taamaaqataannik ikilisinneqartussaallutik, tamannalu pitsanngorsaatitut misigineqarnaviannigilaq.

Pisortanit pensionisianut malittarisassat maannakkut atuuttut gruppinut marlunnut atuupput, siusinaartumik pensionisialinnut utoqqalinerlilu pissutigalugu pensionisialinnut. Gruppit assigiinngilluinnartut pineqarmata malittarisassat avisaartinneqarnissaat siunertamut tulluarnerpaajusussaavoq, immikkoortinneqarnerisigut, taamatut aaqqissuussineq siunertamut ikiuinissamullu tulluarnerussammat. Taamaattumik pingaartuuvoq avisaartitsinissap politikikkut isummerfigineqarnissaa.

Suliffeqarnermi pensionisiat eqqarsaatigalugit ilimagineqarsinnaannigilaq ukiuni tulluuttuni SISA-mi ilaasortat naammattumik angissusilinnik utoqqalinerlu pissutigalugu pensionisiaqarnermut malunniuttumik sunniutilimmik pensionisiaqartinneqarsinnaalernissaat (Sulisartut Pensionisierfiat).

2004-mi akileraartarnermut assigiimmillu akeqartitsinermut iluarsartuusseqqinnissaq aalajangiunneqarpoq, tamatumalu innuttaasut akileraarutitigut akiliutigisartagaat sunniuteqarfigaa aammalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akit sunniuteqarfigalugit. Tamanna sunniuteqarnerpaavoq aappariinnut kommuunini annerusuni najugaqartunut sunniuteqanginnerpaallunilu pensionisialinnut kisermaanut kommuunini minnerni najugalinnut.

Pensionisiteriaatsit assigiinngitsut pingasut nassuiaammi misissuiffigineqarput:

- 1) Periuseq - aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut pensionisiaqarnermullu tapiutit atorneqarlutik. Pensionisiaqarnermut tapiutit iluarsiivigineqartarpoq allanik isertitaqarneq tunuliaqutaralugu. Periuseq taanna Siumup 2006-imi upernaakkut ataatsimiinnermi siunnersuutigaa.
- 2) Periuseq - aaqqissuussinerup maannakkut atuuttup assinga, aningaasat tunngaviusut allamik isertitaqarneq naapertorlugu iluarsiivigineqartartussaallutik, tassanilu periarfissaqarpoq inummut tapiuteqartitsinissaq meeqqanullu tapiuteqartitsinissaq, aningaasalli tunngaviusut maannakkut atuuttumiit qaffaaffigineqartussaallutik.
- 3) Periuseq - danskit utoqqalinersiuteqartitsinerannut assingusooq Kalaallilli Nunaanni pissutsinut "tulluarsagaq".

Naatsorsuinerit takutippaat periuseq 1-ip iluaqusissagai pensionisiallit pissaqarnerusut, saniatigut isertitaqangaatsiartut, saniatigulli isertitanngitsunut isertitakitsunulluunniit pisortanit pensionisiat ullumikkornit allaanerungaarnaviangillat. Tassanili pineqangillat pensionisiallit katissimasut inooqatigiittulluunniit, tamarmik pensionisiaqarlutik. Gruppimi tassani pensionisiallit pissakinnerusut periuseq 1-i malillugu ullumikkornit pitsaanerujussuarmik atugassaqarlersussaapput.

Periuseq 2, pensionisiaqartitseriaaseq aningaasat tunngaviusut qaffallugit, periuseq 1-imut naleqqiulluni ullumikkut pensionisialinnut pissakinnerusunut iluaqutaasussaavoq, pensionisialinnullu pissaqarnerusunut atugarisaannik annikitsuinnarmik allanngortitsisussaalluni imaluunniit annikitsuinnarmik pitsanngorsaaffiusussaalluni ullumikkut atugarisanut naleqqiulluni.

Aammattaq periuseq 1-imi tamanut atuuppoq pensionisiaqartitsinermi tapiutit saniatigut isertitaqarnermi ilanngaaffigineqartarnissaat siunertamut tulluartuunngimmat. Pensionisiant tapiutit ikilisinneqartarnerat ullumikkut pisortanit pensionisiat nalinginut siunertamut tulluarnepaasutut oqaatigisariaqarpoq.

Pensionisiteriaatsit siunnersuutigineqartut atuutilersinneqarnerisa kingunerisussaavaat kommuunini inummut tapiutit tunniunneqartartut annertussusaasa tunniusseriaatsillu allanngortinneqarnissaat, pisortanit pensionisiat annertussusaat malunnaatilimmik allanngortussaammat.

Periuseq 1-ip 2-llu atuutilersinnerisigut kommuunit inummut tapiutitut aningaasartuutigisartagaasa annikillinissaat naatsorsuutigineqarpoq, taakkua pensionisiallit tamaasa ullumikkornit pitsaanusumik atugassaqartilersussaammagik. Annikillieriaat periuseq 2-p atuutilersinneqarnerani malunniunnerusussaavoq.

Naatsorsuinerit takutippaat periuseq 1 2-luunniit atuutilersinneqassappata aningaasartuutigisartakkat annertussusaat ukiumut 100 mio kr.-it sinnerlugit qaffariartussaasoq, pensionisiaqalernissamut 63-inik ukioqalersimanissaq atuutiinnassappat. Periuseq 3 atuutilissappat aningaasartuutigisartakkat annertussusaat ukiumut 165 mio kr.-it missinginut qaffariartussaavoq.

Pensionisiaqalernissamulli ukiut 65-inut qaffatsinneqarpata periuseq 1 periuseq 2-luunniit malillugit, tamatuma kinguneranik aningaasartuutaasartut ullumikkumut naleqqiullutik ukiumut 50 mio kr.-it missinginik qaffattussaapput. Periuseq 3 atuutilissappat tamanna ullumikkumut naleqqiulluni ukiumut 100 mio kr.-it missinginik aningaasartuuteqarnerusalernermik kinguneqartussaavoq.

Aningaasartuutaasartut qaffannerat akileraartarnikkut Namminersornerullutik Oqartussanut kommuuninullu pingaarutilimmik malunniuttussaavoq, pensionisiat qaffasinnerusut akileraarutitigut isertitaqarneruneq kingunerisussaammassuk.

Periuseq 1 aamma periuseq 2-p atuutilernerisa Namminersornerullutik Oqartussanut/Nunap Karsianut ilanngaatisat peereerlugit sunniutaatigissavai ukiumut 85 mio kr.-it missingi periuserlu 3 atuutilissappat ukiumut 129 mio kr.-it missingi, imaappoq aningaasaliissutissatut pisariaqartinneqavissut nalingi.(Pensionisiaqalernissamut 63-inik ukioqarnissaq aalajangiusimaneqarpat).

Periutsit pingasuusut tamarmik ilanngaatisat peereerlugit pitsaasumik kommuuninut sunniuteqartussaapput, kommuunit akileraarutitigut iluanaarutissaat aningaasartuutaanusussanit amerlanerusussaammata (taamatulli pensionisiaqalernissamut 63-inik ukioqarnissaq aalajangiusimaneqarpat).

Ilanngaatisat peereerlugit kommuuninut Namminersornerullutillu Oqartussanut sunniutaasusaaq tamakkiisoq periuseq 1 aamma periuseq 2 malillugit ukiumut 60 mio kr.-it missaanniittussaavoq periuseq 3-lu atuutilissappat ukiumut 90 mio kr.-it missaanniittussaalluni.

Kalaallit Nunaanni pensionisiallit amerlassusii siunissami qaffariartussangatinneqarput. 2005-imiit 2015-imut pensionisiallit 63-it sinnerlugit ukiullit amerlassusaat 1500-it missaannik amerleriassangatinneqarput. Taamatuttaaq 65-it sinnerlugit ukiullit amerlassusaat 1300-t missaannik amerleriassangatinneqarput.

Pensionisiaqalernissamut 63-inik ukioqalersimanissaq aalajangiusimaneqarpat tamatuma kingunerissavaa aningaasartuutaasartut tamarmiusut ullumikkumut naleqqiullutik 38 %-ip missaani qaffariarnissaat. Apeqqutaatinnagu periutsinit pingasunit sorleq atuutilersinneqassanersoq.

Pensionisiaqalernissamut ukiut 65-inut qaffanneqassappata ullumikkumut naleqqiullugu aningaasartuutaasartut ukiumut 40 mio kr.-it missinginik ikileriarnissapput periussallu siunnersuutigineqartut aningaasartuutitassaasat periuseq 1 aamma periuseq 2 eqqarsaatigalugit ukiumut 70 mio kr.-it missinginut ikileriartussaapput periuserlu 3 malillugu ukiumut 85 mio kr.-it missinginut ikileriartussaallutik.

Nassuiaat tunuliaqutaralugu suleqatigiit imatut inassuteqarput:

- Pensionisiaqartitsinermi ukiut 65-inut qaffanneqassasut
- Utoqqarnut pensionisiaqartitsinermi siusinaartumillu pensionisiaqartitsinermi malittarisassat avissaartinneqassasut
- Periaaseq atorneqartoq inummut tapiutininik tunngaviusumillu aningaasanik aalajangersimasunik tunisisarneq allangortinneqassasooq
- Periuseq 2 malillugu periutsimik atuutilersitsisoqassasooq, tamatumalu kinguneranik pensionisiat tassaalerlutik tunngaviusumik aningaasarsiat allamik isertitaqarneq tunuliaqutaralugu iluarsivigineqartartussat. Pissutsit immikkut ittut atuutsillugit maleruagassatut aalajangersakkat malillugit inummut tapiutininik tunniussisoqartassasooq. Periutsip pineqartup pensionisiallit tamaasa aningaasaqarniarnikkut pitsanngorsaaffigissavai, pingaartumillu pissakinnerusut.
- Pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsineqartalissasut.

3 Pensionisiaqarnermut malittarisassat ineriartorsimanerat pillugu takussutissiaq

Aallaqqaasiullugu naatsumik oqaluttuarineqassaaq pensioneartitsinermit malittarisassat ineriartorsimanerat. Malittarisassat ilaat pensionisiaqarnissamut aaqqissuussineq atuuttoq tikillugu atuussimapput.

1980-imi januarimi suliffeqarnermut isumaginninnermullu akisussaaffiit Danmarkimiit Kalaallit Nunaannut nuunneqarput.

1983

Inatsisartut peqqussutaat siulleq pensionisiaqarnermik iluarsartuussinerusq tassaavoq utoqqalinersiaqarneq utoqqarnullu angerlarsimaffeqarneq pillugit inatsisartut peqqussutaat 1983-imi januarip aallaqqaataani atuutilersaq. Tamanna sioqqullugu utoqqalinersiat pillugit landsrådip ileqqoreqqusaa 25. marts 1975-imeersoq kingornalu allangortinneqartoq atuuppoq.

Taamanikkut pensionisiat (utoqqalinersiat) tassaapput aningaasat tunngaviusut, assigiinngissitaartunik annertussusillit aalajangiisuulluni pensionisialik kisermaajunersaq, aappariunersut aappa kisimi utoqqalinersiaqarsinnaalluni imaluunniit aappariunersut tamarmik pensionisiaqarsinnaasut. Taakkua saniatigut inummut tapiutit meeqqanullu tapiutit tunniunneqartarput. Inummut tapiutit ataasiakkaat pisariaqartitsinerat naapertorlugu tunniunneqartarput. Inummut tapiutit ukiumoortumik ataasiaannartumilluunniit tunniunneqartarput.

Utoqqalinersianik pisartagaqarsinnaanngorneq pisarpoq 60-inik ukioqalernerme, periarfissaavorli 55-inik ukioqaliinnarluni pensionisiaqalersinnaaneq, tamatumunnga pissutaappat peqqiilliorneq imaluunniit pissutsit immikkut ittut allat.

Utoqqalinersiat aningaasartaat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsineqartarpoq Danmarkip Naatsorsueqqissaartarfiata januarimi julimilu Kalaallit Nunaanni akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsiiisutip pisortatigoortumik nalunaarutigineqarnerani pointinik pingasunik allannguuteqarsimappat. Utoqqalinersiutit aningaasartaat taamaalillutik 3%-imik qaffariangikkunik ikileriartarput. Pointit sinnerussinnaasut tulliani iluarsiiisuteqarnissamut toqqorneqartarput. Aningaasanngorneri kruunimut qaninnermut inissinneqartarput 12-imik avissinnaanngorlugit.

Isertitat iluarsaavigineqarneq ajorput.

Utoqqalinersiutit saniatigut inuussutissarsiorsinnaajunnaarnersiuteqartitsisoqarpoq taakkulu tunniunneqartarput inunnut inuuniarnermi timikkut tarnikkulluunniit innarluuteqarneq pissutigalugu inuussutissarsiorsinnaajunnaarnerup kinguneranik isumannaatsumik imminut pilersorsinnaajunnaarsimasunut. Inuussutissarsiorsinnaajunnaarnersiutit tunniunneqarsinnaapput piginnaanngorsaqqinneq misilinneqareeraangat.

1990

1990-imi pensionisiaqartitseriaaseq nutaaq atuutilerpoq, isumaginninnermi pensionisiat utoqqarnullu angerlarsimaffiit pillugit inatsisartut peqqussutaat atuutilermat.

”Isumaginninnermi pensionisiat” atuutilerput tassanilu pineqarput siusinaartumik pensionisiat utoqqarnullu pensionisiat, utoqqalinersiaqarnerli pillugu malittarisassat annertunersaani ingerlatiinnarneqarput.

Utoqqalineq pillugu pensionisiaqalernissamut 60-inik ukioqalersimanissaq suli atuuppoq. Pensionisiat tassaapput aningaasat tunngaviusut immaqalu meeqqanut tapiutit inummullu tapiutit. Nutaartaavoq aningaasat tunngaviusut iluarsiivigineqarsinnaanngornerat, allamik akileraarutaasussamik isertitaqarneq tunuliaqutaralugu. Inummut tapiuteqartitsineq ingerlaannarpoq, ataasiakkaat pisariaqartitsinerat tunngavigalugu tunniunneqartartunik.

Aningaasat tunngaviusut isertitanullu killigititaasut ukiumoortumik akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsineqartarput.

1998

Pensionisiaqartitsineq 1998-imi kingumut iluarsartuunneqarpoq. Iluarsartuussinermi pingaarnerusumik siunertaavoq utoqqarnut angerlarsimaffinni malittarisassat pensionisiaqartitsinermilu (siusinaarluni aamma utoqqalinermi pensionisiat) malittarisassat immikkoortinneqarnissaat, manna tikillugu peqqussutip ataatsip iluani iluarsineqartarsimagaluartut.

Nutaartaraa pensionisiaqalernissamut katersisalernissamik aalajangersagaqalenera. Manna tikillugu kikkulluunniit malittarisassanik naammassinnittut ”tamakkiisumik” pensionisiaqarsinaasimagaluarput. Malittarisassat nutaat malillugit pensionisiassat annertussusissaannut aalajangiisunngorpoq pensionisiaqartussap Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik angerlarsimaffeqarnera. Utoqqalineq pissutigalugu pensionisiaqalernissamut piumasaqaataalerpoq pensionisiaqalersussap ukiuni 40-ni Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik angerlarsimaffeqarsimanissaa.

Tamatuma saniatigut utoqqalineq pissutigalugu pensionisiaqalernissamut ukiussarititaasut 63-inut qaffanneqarput peerneqarporlu pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsineqartarnerat.

Ilanngullugu periaatsimi atorneqartumi atuutiinnarput aningaasat tunngaviusut, meeqqanut tapiutit kiisalu inummut tapiutit.

2003

Pensionisiaqarnermut malittarisassat kingullermik iluarsartuunneqarput 2003-mi, pisortanut pensionisiaqarneq pillugu inatsisartut peqqussutaat maanna attuuttoq aalajangiunneqarmat.

Tassani malittarisassat atuuttut nutarterneqarput allanngortitserinerunngitsumik.

Utoqqalineq pissutigalugu kiisalu siusinaartumik pensionisiassat pensionisialimmut kisermaamut aappariinnullu aappaannaa pensionisiaqarsinnaatillugu ukiumut 88.812 kr.-

iusussatut aalajangersarneqarput aappariinnullu tamarmik pensionisiaqarsinnaatillugit ukiumut 133.212 kr-iullutik.

Imarisaatigut allannguutaasoq pingaarnersooq tassaavoq utoqqalineq pissutigalugu pensionisiallit inuttut isertitaqanngitsut kisermaajuppata aningaasat tunngaviusut 20%-iinik tunniussisinnaangorneq, tassani aalajangiisuutinnagu aapparisaq isertitaasa annertussusaat.

Pensionisialimmut ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmiittumut (utoqqaat angerlarsimaffianni) najugaqarnermi aningaasartuutit pisortanit akilersorneqarpata "kaasarfimmiussatut" utoqqalineq pissutigalugu kiisalu siusinaartumik pensionisialinnut tunniunneqartussaapput aningaasat tunngaviusut 20 %-ii. Aamma aalajangiunneqarpoq pensionisiallit pisortanit pensionisiat saniatigut akileraarutaasussamik isertitalit ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmiinnerminni tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit akiliisartut, akileraarutaasussamik isertitamik saniatigut, pensionisialittut allatuulli ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmiinnerminni kaasarfimmiussineneqartassasut.

Tamatuma saniatigut peqqussutip nutaap imaraa malittarisassat atuuttut pingaarnersutigit erseqqissarneqarnissaat aalajangersakkallu pisariaqanngitsut peerneqarnissaat.

4 Pisortanit pensionisiat malittarisassa

Immikkoortumi tulliuttumi eqqartorneqassapput pensionisiaqartitsinermit malittarisassat maannakkut atuuttut kiisalu pensionisiaqartitsinermit malittarisassat pisortanillu ikiorsiissutit allat imminnut attuumassuteqarneri.

Pisortanit pensionisiaqalernissamut pisinnaatitaanermut nalinginnaasumik aalajangiisuusarpoq Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqarneq kiisalu qinnuteqartup Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik angerlarsimaffeqartuunissaa. Piumasaqaatilli taakku atuunneq ajorput inunnut Isumaginninnikkut Isumannaarsaaneq pillugu Nunat Avannarliit Isumaqaatigiissutaanni malittarisassanut attuumassutilinnut imaluunniit inunnut qinnuteqarnissaq sioqqullugu ikinnerpaamik ukiuni pingasuni Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqarsimasunut. Inuit taakku pisortanit pensionisiaqalernissamut aamma pisinnaatitaapput.

Pensionisiat tassaapput pensionisiatut aningaasarsiat, isertitat allat annertussusaat naapertorlugu iluarsineqartartut. Taakkua saniatigut pensionisialik inummut tapiutinik immaqalalu meeqqanut tapiutinik tunineqarsinnaavoq.

4.1 Pensionisiat aningaasartaat

Pensionisiat aningaasartaasa iluarsiivigineqartarnerinut malittarisassat assigiinngillat, aalajangiisuulluni pineqartoq kisermaajunersoq imaluunniit aappariunersut aappaannaa pensionisiaqarsinnaatitaasoq imaluunniit aappariunersut tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasut.

Utoqqalineq pissutigalugu kiisalu siusinaartumik pensionisiat tamakkiisut pensionisialinnut kisermaanut aappariinnullu aappaannaa pensionisialimmu 88.812 kr.-inik annertussuseqarput. Aappariinnut tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasunut pensionisiassat tamakkiisut 133.212 kr.-iupput.

Pensionisiat ikilisinneqartarput pisortanit pensionisiat saniatigut allamik akileraarutaasussamik isertitaqartoqarpat, tassunga ilanngullugu aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitarisinnaasaasa annertussaata.

Pensionisiallilli kisermaat 28.000 kr.-it tikillugit aappariillu 42.000 kr.-it tikillugit allamik isertitaqarsinnaapput pensionisiassat annertussusaannut ilanngaataannngitsumik. Isertitat allat ilanngaasereerlugit naatsorsorneqartarmata, pensionisiallip kisermaap isertitarisinnaavai 43.000 kr.-it aappariillu 72.000 kr.-it, ilangaanneqarnatik.

Pensionisianik pisartagaqarsinnaaneq annaaneqartarpoq kisermaat isertitaat 180.000 kr.-ugaangata aappariillu 270.000 kr.-iugaangata.

Isertitat akileraarutaasussat allat assersuutigalugu taakkuusinnaapput akissarsiat, tjenestemanditut pensionisiat, sanalunnermi kalaaliminernillu tuniniaanermi isertitat, erniatigut isertitat, suliffeqarnermi pensionisiat, namminerisamik pensionisiat il.il.

Siusinaartumilli pensionisiallit tamatigut pisinnaatitaaffigaat pensionisiassat 20 %-iinik tunineqarnissartik, aalajangiisuutinnagu nammineq, aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitaasa akileraarutaasussat annertussusiat.

Utoqqalineq pissutigalugu pensionisiallip kisermaap inuttut tapeqanngitsup pisinnaatitaaffigaa pensionisiassat 20 %-iinik tunineqarnissani, aalajangiisuutinnagu aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitaasa akileraarutaasussat annertussusiat.

4.2 Inummut tapiutit

Pensionisiat saniatigut periarfissaavoq inummut tapiutinik pisinnaaneq.

Pensionisiallip pisariaqartitsinera naapertorlugu kommuunip inuit ataasiakkaat inuttut tapeqarnissaat naliliiffigisinnaavai. Pisortanit pensionisiaqalernissamut qinnuteqaat takkuppaa kommuunip ilanngullugu naliliiffigisussaavaa inummut tapiuteqartitsinissamut pisariaqartitsisoqarnerisooq. Tamanna atuuttarpoq tapeqarnissamut qinnuteqartoqarsimappat qinnuteqartoqarsimannippalluunniit. Tamatuma isumannaallisartarparaa pensionisiallit inummut tapiutinik qinnuteqanngitsoorsimaneq pissutigalugu ajorsartutut inissinnginnissaat. Taakkuusarput pensionisiallit akornanni gruppiit naatsorsuutigineqarsinnaasumik inummut tapiutinik qinnuteqarnissaminnut nukissaqanngitsut.

Kommuunip naliliiffigisussaavaa pensionisiallip inuuniarnermini atugarisai naammaginaruunersut. Pensionisialik nerisassanut, atisanut kaasarfimmiussanullu atugassaqartariaqarpoq pinngitsoorniarneqartussaavorlu akiligassaqalernissaa. Inummut tapiutit tunniunneqartarput pensionisiallip akiligassat nammineq akilersortuugunik aningaasatigut ikiorserneqarnissaa pisariaqalersinnaasutut nalilerneqaraangat.

Pensionisiallip aningaasannorlugit kommuunimit tigusartagai, nerisassanut, atisassanut kaasarfimmiussanullu atugassat, angissutsimikkut aalajangersarneqartarput pensionisiallip inuuniarnermini atugarisai najukkamilu inuuniarnermi pissutsit tunngavigalugit

Kommuunip suleriaasianik misissuisimanagerup takutippaa inummut tapiutinik agguasarneq kommuunini amerlanerpaani minnerpaaffissaminiittartoq, kisermaanut, katissimasunut/inooqatigiinnut akiligassat aalajangersimasut akilereerlugit tunniunneqartartoq.

Kommuunimiit kommuunimut aningaasannorlugit tunniunneqartartut annertussusaat assigiinngisitaartorujussuupput. Kommuunilli arlallit nalunaarutigaat aningaasat tunniunneqartartut missingersuutaannaasut ataasiakkaalli naliliivigineqartillugit inummut tapiutit annertunerisut tunniunneqartarsinnaasut.

Inummut tapiutit ataavartumik tapiutit tunniunneqarsinnaapput ineqarnermut aningaasartuutitut aalangersimasutut matussutitut kiisalu atuinermi akiligassanut, tassunga ilanngullugit telefoneqarnermut akiliutit. Malittarisassat allat malillugit tapiissutitut periarfissat, assersuutigalugu ineqarnermut tapiissutit, atorneqareersimasussaapput, inummut tapiutit tunniunneqannginneranni.

Inummut tapiutit aamma ataasiaannarluni ikiuutitut tamakkiisumik ilaannakortumilluunnit tunniunneqarsinnaapput aningaasartuutissanut ataasiakkaanut, soorlu isarussanut, atisanut, pigisanut, ikiorsiissutitut immikkut ittunut, inigisap iluarsartuunneqarneranut il.il.

Inummut tapiutit tunniunneqarsinnaapput pensionisialik pensinistianik pissaqanngikkaluarpalluunniit isertitat allat pissutigalugit, assersuutigalugu tjenestemanditut pensionisiat.

4.3 Meeqqanut tapit

Pensionisialinnut 18-it inorlugit ukiulinnik pilersuisuusunut meeqqanut ataasiakkaanut tapiuteqartitsisoqartarpoq. Aappariit pineqarpata tamarmik pensionisiallit, taakku tamarmik immikkut meeqqanut pilersukkaminut tapiuteqarsinnaatitaapput.

Meeqqanut tapiutit tunniunneqartartut akilersuisussaataaermermi nalinginnaasumi aalajangersagaq atuuttoq naapertorlugu angissusilerneqartartussaapput, taannalu ukiut tamaasa aningaasanut inatsimmi aalajangersarneqartarpoq.

Pensionisiassat annertussusaat qaffanneqassagaluarpata tamanna meeqqanut tapiutitut sunniuteqartussaannngilaq.

4.4 Ineqarnermut tapiissutitut ataqatigiissitsineq

Ukiup akileraarfiusup kingulliup naammassinerani inoqutigiinni ilaasortat isertitaat akileraarutaasussat tamarmiusut tunngavigalugit ineqarnermut tapiissutitut tunniussisoqartarpoq. Tamatuma kingorna inoqutigiit isertitaat pingaarutilimmik allannguuteqarsimagaangata ineqarnermut tapiissuti naatsorsorneqartartussaapput ukiumi ineqarnermut tapiiffiusumi akileraarutaasussamik isertissangasat tunngavigalugit. Inuit akissarsiaqareerlutik pisortanit pensinistianik pisartagaqalersussat ukiumi ineqarnermut tapiissuteqarfiusumi akileraarutaasussamik isertissangasaat tunngavigalugit ineqarnermut tapiissutitut tunniunneqassapput.

Ineqarnermut tapiissutitut tunniunneqassapput ukiumut isertitat akileraarutaasussat ineqarnermut tapinik pisinnaanermut killissarititaasoq ataallugu isertitaqartoqarpat. Tapiissutitut pisinnaanermut killissarititaasoq ullumikkut inoqutigiinnut meerartaqanngitsunut 180.000 kr.-iuvoq. Imaappoq aappariit pensionisiallit saniatigullu isertitaqarnermikkut 180.000 kr.-it sinnerlugit isertitallit ineqarnermut tapiissutitut pisinnaatitaannngillat.

Inoqutigiit tapiissutitut pisinnaanermut killissarititaasoq ataallugu isertitallit ineqarnermut tapiissutitut tunineqartarput, inigisamut akiligassap ilaanik procentinngorlugu naatsorsorneqartartumik. Ineqarnermut tapiissutitut aalajangersarneqarneranni qitornat najortigisat amerlassusii eqqarsaatigineqartarput.

Aappariit pensionisiallit taamaallaallu pisortanit pensinistianik isertitallit ukiumut pensionisiassatut pisartussaavaat 133.212 kr.-it. Taamaalillutik aappariit ineqarnermut

tapiissutininik pisinnaapput. Aappariit ineqarnerminnut namminneq akilissavaat 61 %-i. Imaappoq aappariit ineqarnerminnut akiligassaat qaammammut 3.000 kr.-iuppat taassuma 61 %-ia inigisaminnut akiligassaraat. Imaapporlu ineqarnermut tapiissutisariissavaat inigisamut akiliutissap 39 %-ia, ineqarnermut tapi qaammammut 1.170 kr.-iussalluni.

Isertitanut killissarititaasoq, inigisamut nammineq akiliutissap annertussusaa kiisalu ineqarnermut tapiissutininik pissarsinissap minnerpaaffissaa annerpaaffissaalu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 12-imi 28. maj 2003-imeersumi allassimavoq.

Ineqarnermut tapiissutininik pisartagaqalernissamut inoqutigiit tamarmiusut isertitaat akileraarutaasussat tunngaviummata, pensionisianik qaffaanerup kingunerisussaavaa ineqarnermut tapiissutip assinganik ilanngaaffigineqarneq.

4.5 Pensionisiallit utoqqaat illuini angerlarsimaffillit assigisaallu

Pensionisialik utoqqaat illuannut, napparsimaviup isumaginniffianut imaluunniit Kalaallit Nunaanni allatut isumagisarialinnut ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmut nuuppat, qaammammi nuuffiusumi tullianilu pensionisiat allanngorneqaratik tunniunneqassapput. Tamatuma kingorna pensionisiassat annerit 20 %-iat tunniunneqartalissaaq. Pensionisiallip isumagisarialinnut ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmiittup kiisalu aapparisaq/inooqatigisap angerlarsimaffimmi najugaqarsinnaasup pensionisiassaat kisermaat pisassaattut naatsorsorneqartartussaapput.

Aappariit tamarmik isumagisarialinnut angerlarsimaffimmi najugaqarpata pensionisiassat 20 % aappariit immikkut pissavaat, kisermaat pissaattut naatsorsorneqarsimasut.

Pensionisialik pisortanit pensionisiat saniatigut akileraarutaasussanik isertitaqarpat isumagisarialinnut angerlarsimaffimmiinneranut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit akiliisinneqartartussaavoq. Akiliutissalli akileraarutit peereerlugit isertitat 60 %-ii sinnertussaangilaa. Ilutigitillugu pensionisiallip kaasarfimmiussani pisartussaavai, pensionisiat qaffasinnerpaat pensionisialinnut allamik isertitaqanngitsunut tunniunneqartartut 20 %-iinik annertussusillit.

4.6 Aappariittut imminut pilersoqatigiittussaataaneq

Aappariittut imminut pilersoqatigiittussaataaneq katissimalluni aappariinnermut inatsisit §-iisa aappaanni allassimavoq.

Aalajangersakkat malillugit uisup nuliaasullu aningaasatigut, angerlarsimaffimmi imaluunniit allatigut pisinnaasani naapertorlugit ilaqtutani pilersortussaavai, aappariit inuuniarnerminni atugarisaanut naapertuuttutut naliliinerit najoqqutaralugit.

Inatsit malillugu katissimanatik inooqatigiittut imminnut pilersoqatigiittussaataanerit atuutinngikkaluortoq, katissimanatik aappariittut pisortanit pensionisiaqarnermut inatsisartut peqqussutaanni malittarisassat malillugit pineqartarput.

Aappariittut imminut pilersoqatigiittussaataaneq ”Pensionisiallit aappariit”-nut tunngatillugu oqallisigineqarsimavoq, tassani pineqarlutik aappariit aappaanna pensionisialik.

Malittarisassat ullumikkut atuuttut malillugit pensionisiat iluarsineqartarput aapparisaq imaluunniit inooqatigisap isertitai akileraarutaasussat tunuliaqutaralugit.

Pensionisialik inuttut isertitaqanngitsoq, tamatigut pensionisiallip kisermaap pensionisiassaata 20 %-iini pisartagaqartussaavoq, aalajangiisuutinnagit allanik imaluunniit inooqatigisap isertitai akileraarutaasussat.

2003-mi malittarisassanik iluarsartuussisoqarmat malittarisassaq taanna atuutilersinneqarpoq. Taanna kingorna isornartorsiorneqartarpoq pensionisiallip annikitsuinnarmilluunniit isertitallip aapparisaq/inoqatigisani akissarsiaqarpallaarpat pensionisiassani pisinnaajunnaartarmagit. 2006-imi upernaakkut ataatsimiinnermi siunnersuutigineqarpoq malittarisassaq taanna atorunnaarsinneqassasoq, taamalu pensionisialik aapparisaq/inoqatigisap isertitaanut qilersorsimajunnaassasoq.

Tassunga atatillugu malugisariaqarpoq isumaginninnerup iluani inatsisiliormi najoqqutassat nalinginnaasuummat isumaginninnikkut ikiorsiissutit annertussusaannik aalajangersaanermi aapparisaq/inoqatigisap isertitaasa isiginiarneqartarnerat. Najoqqutassap taassuma saneqqunneqarnerata kingunerisussaavaa suliaqarfiup iluani malittarisassat aalajangersakkanik avaqqutaarineq, najoqqutassamummi tunngaviummat aappariit imminnut pilersoqatigiittussaataanerat.

Pensionisiallip pensionisiani annikitsuinnannguilluunniit aapparisaq/inoqatigisami isertitaqarpallaarnera pissutigalugu annaani naammaginngitsutut misigippagit, eqqarsaatigineqarsinnaavoq ”pinngitsoorani tigusassanik” imaluunniit annikinnerpaaffissamik killiliinissaq.

4.7 Inummut tapiutit agguanneqartarnerisa sukumiinerusumik sammeneqarnerat

Inummut tapiutit tunniunneqartarput pensionisiallip nammineq aningaasartuutai eqqarsaatigalugit aningaasatigut pisariaqartitsilernissaq ilimagineqarsinnaagaangat.

Inummut tapiutinut aningaasartuutit kommuuninit akilersorneqartarput. Pensionisiani qinnuteqarnerup suliarineranut atatillugu kommuunip misissortarpaa aningaasartuutissat aalajangersimasut eqqarsaatigalugit pensionisiallit inummut tapiutinik ataavartumik pisariaqartitsissanersut.

Kommuunip qaqugukkulluunniit naliliiffigisussaavaa inummut tapiutinik tunniussinissaq pisariaqartinneqarnerisooq, tassunga atatillugu qinnuteqaammik peqarpat peqanngikkaluarpuunniit. Siunertaavoq pensionisiallip siunissami inuuniarnikkut atugarisaasa naammaginaruunerinik naliliinissaq. Tamatuma naliiffigisariaqarneranut pissutaavoq pensionisiallip akiliisinnaannginnini pissutigalugu akiitsoqalernissaata

pinngitsoortinniarnissaa aamma isumannaarniarlugu pensionisiallip naammaginatsumik annertussusilimmik nerisassanut, atisassanut kaasarfimmiussanullu akissaqarnissaa.

Aningaasat tigusassat aalajangersarneqartarput pensionisiallit ataasiakkaat inuuniarnerminni atugarisaat najukkamilu inuuniarnermi pissutsit aallaavigalugit. Tassunga ilanngullugu eqqarsaatigineqartussaavoq pensionisiallip najukkami gruppinit allanut naleqqiulluni pitsaanerusemik atugassaqartitaalinnginnissaa imaluunniit pensionisiaqalinnginnermi atukkaminut naleqqiullugu pitsaanerusemik atugaqalinnginnissaa.

Inummut tapiutit tunniunneqartarnerinut atatillugu kommuunit najoqqutaannik ileqqinillu misissuisitsineq 2001-imi HS Analysemit ingerlanneqarpoq. Misissuineq ingerlanneqarpoq isumaginninnermi pisortat imaluunniit taakkua tullersortaasa sullissisuisaluunniit pisortasunit innersuunneqarsimasut telefonikkut apersorneqarnerisigut. Tamatuma kingorna kommuunit immersugassanik nassinneqarput paasissutissat allatorneqarsimasut qanoq eqqortigineri paasiniarlugit. Kommuunit ilaat akissuteqanngivippu, taamaattumik immersorneqarsimasut takussutissartaasa ilaat apeqquserneqarsimappu, paasissutissat amigaatigineqarnerannut ersiutit.

Misissuinerup inernerata takutippaa aningaasat tigusassat naatsorsorneqarneranni kommuunit akiligassanut sorlernut akuersisarnerat assigiiaartorujussuugaluartoq taamaattorli malugisarialimmik assigiinngissutaavoq kommuunit aningaasat tunniunneqartussat eqqarsaatigalugit pisariaqartitsinermik naliliisarnerisa assigiinnginnerujussua.

Imaappoq kommuunini ataasiakkaani pensionisialinnut atugassarititaasut assigiinngitsorujussuupput. Tamanna kommuunit akornanni aningaasanik tunniussisarneq eqqarsaatigalugu atuuppoq aammali atuulluni pensionisiallit kisermaat apparillu aningaasatigut atugarisaat imminnut naleqqersuukkaanni.

”Aningaasanut tigusassanut” tunngatillugu apeqqummi aallaaviuvoq inuttut tapinik pisariaqartitsinerup naliliiffiginissaa, tassungalu atatillugu maluginiaqquneqarpoq Inatsisartut Ombudsmandeqarfiata 2003-mi misissuiffigisimammagu inuttut tapinik tunniussisarnermi naatsorsueriaatsip kommuunimi qanoq atorneqarnera, inaarutaasumillu naliliinermi oqaatigineqarpoq aningaasanik tunniussassanik aalajangersaasarneq unioqqutitsinerusoq. Aningaasanik aalajangersimasunik tunniussinermi kommuunit aalajangersaasarnerat najoqqutassaannaavoq. Tassungali atatillugu oqaatigisariaqarpoq kommuunit arlallit misissuinermut atatillugu nalunaarutigisimammassuk aningaasat tunniuttakkat najoqqutassaannaasut.

Pensionisiallit aningaasatigut atugarisaasa pitsanngorsarniarneqarnerannut atatillugu inummut tapiutit eqqarsaatigalugit aaqqissuussineq maanna atuuttoq ajornartorsiortitsinnaavoq, pensionisiat aningaasartai qaffanneqarunik ”nungunneqartussaagamik” inummut tapiutit assigisaanik ikilisaanikkut, tamannami pisussaavoq kommuunit aningaasanik tunniussinermi periuseq maannakkut atugartik aalajangiuserisimaannarpasuk. Taava pensionisialik pensionisiat aningaasartaannik amerlanerusemik pisalersussaavoq, ilutigitilluguli (assinganik) inummut tapiutit ikilisinneqartussaallutik, taamalu inuuniarnermi pitsanngorsaaffigineqarnissaq malugeqqajarnaviarnagu.

4.8 Kommuunit tigusassanngortinneqartartut inuttullu tapeqartitsineq

Pensionisiat pillugit nassuiaatissap suliarineranut atatillugu kommuunit saaffiginnissuteqartoqarpoq pisortanit pensionisianik agguaassisarnermi kommuunit malittarisassaasat misissorniarlugit, immikkut pingaartillugu inummut tapiutininik agguaassisarneq.

Kommuunit tamarmik pisortanit pensionisiaqartitsineranut atatillugu malittarisassaarput tassanilu aningaasat tunniussassat annertussusaasat aalajangersarneqarsimavoq. Pensionisiallip aningaasat tunniussassat kommuunit aalajangersagaa malillugu qaangersimappagit, inummut tapiutininik tunniussisoqarsinnaanngilaq. Pensionisiallip pisassai kommuunit tigusassat aalajangersagaanit ikinneruppata inummut tapiutininik tunniussisoqartarpoq.

Aningaasat tunniussassat annertussusaasat kommuunit tamakkerlugu assigiippoq, illoqarfimmi nunaqarfimmi.

Maniitsup Kommuunit assersuutit imaapput:

1. Maniitsumi pensionisiallip kisermaap aningaasartuutissat aalajangersimasut ilanngaatigereerlugit aningaasat tigusassai 2.250 kr.-iupput. Kommuunit aningaasanut tigusassanut killigititaa 3.000 kr.-iummat pensionisiallit kisermaat inummut tapiuteqartinneqartarput 750 kr.-it.
2. Pensionisiallip kisermaap aningaasartuutissat aalajangersimasut ilanngaatigereerlugit tigusassai 3.600 kr.-iuppata, taava inummut tapiutininik tunniussisoqarsinnaanngilaq.
3. Pensionisiallit aappariit inummut tapiutininik tunineqassagunik tigusassaasa 4.000 kr.-it sinneqqusaanngilaat. Aappariit tigusassaasat 4.000 kr.-inik ikinneruppata assigiinngissutaasoq naapertorlugu inummut tapiutininik tunineqassapput.

Pensionisialinnut inuttut tapinik agguaassisarnermi kommuunit assigiinngitsunik ileqqoqarput, tapit qaammatikkuutaartut aalajangersimasut saniatigut. Kommuunit ilaasa aningaasat tigusassat killigititaasoq qaangersimagaangassuk isarussanut tapiutissanik qinnuteqaatit itigartittarpaat, kommuunit allat aalajangersimasumik isarussanut aalajangersimasumik sakkortussusilinnik isitalinnut imaluunniit akilinnut tapiissuteqartarput, aalajangiisuutillugu isarussat sinissaasa isitassaasalu akikinnerpaanissaat.

Kommuunit ilaasa aamma inummut tapiutit tunniuttarpaat aalajangersimasunik nerisaqaaqusaasunut tapit 500 kr.-iusut, tassani pineqartarlutik nerisassat immikkut pisariaqartinneqartut.

4.9 Tabel 1. Kommuuninit aningaasat tunniunneqartartut

Illoqarfik	Kisermaap tigussasai	Aappariit tigussasaat	Inummut tapiutit
Nanortalik	2.750 kr.	5.000 kr.	Isarussanut tapit 2.000 kr. v. +/- 1,5
Qaqortoq	2.500 kr.	4.500 kr.	
Narsaq	4.500 kr.	6.500 kr.	
Paamiut	3.500 kr.	4.500 kr.	Isarussanut tapit 800 kr.
Nuuk	Takuuk ilanngussaq	Takuuk ilanngussaq	Ataasiakkaanut naliliineq
Maniitsoq	3.000 kr.	4000 kr.	
Sisimiut	4.300 kr.	7.300 kr.	
Kangaatsiaq	Inummut tapiutit suulluunniit atorunnaarsinneqarput, naliliiffigineqaqqissallutillu misissorneqassallutillu *		
Aasiaat	2.800 kr.	4.000 kr.	Isarussanut tapit 50 %
Qasigiannugit	3.000 kr.	6.000 kr.	Isertitat aningaasartuutillu tunngavigalugit kisitsineq
Ilulissat	3.500 kr.	5.000 kr.	
Qeqertarsuaq	2.500 kr.	4.000 kr.	
Uummannaq	3.000 kr.	6.000 kr.	Isarussanut tapit 1.096 kr. sinneri inuttaasa
Upernavik	3.000 kr.	5.000 kr.	Naatsorsuinikkut isarussanut tapiisoqartarpoq
Qaanaaq	1.200 kr.	2.400 kr.	Ataasiakkaanik naliliineq
Ammassalik	3000 kr.	5.000 kr.	
Ittoqqortoormiut	3.000 kr.	4.500 kr.	Ataasiakkaanik naliliineq

*Kangaatsiap kommuuniata inummut tapiutinik tunniussisarneq atorunnaarsissimavaa. Tamanna malittarisassanik unioqqutitsineruvoq.

**Ilanngussaq 1 takuuk, Tasiilap Upernaviullu kommuuniini pensionisialinnut aningaasartuutitut assersuutit ilanngunneqarsimapput.

4.10 Utoqqarnut pensionisiat siusinaartumillu pensionisiat malittarisassaasa avissaartinneqarnerat

Pensionisiaqartitsinermut malittarisassanik siuarsaalluni iluarsartuussiniarnermi pingaaruteqarpoq utoqqarnut pensionisiat siusinaartumillu pensionisiat malittarissiuunneqarnerisa avissaartinneqarnissaat pillugu politikikkut isummernissaq. Taamatut avissaartitsinerup kingunerissavaa anguniakkap siunertamut tulluarsarneqarnissaa kiisalu pensionisiallit gruppit assigiinngitsusut ikiorserneqarnissaat.

Pisortanit pensionisitsisarnermi malittarisassani maannakkut atuuttuni gruppit marluk pineqarput, tassalu utoqqaat pensionisiallit kiisalu siusinaartumik pensionisiallit. Tassani gruppit assigiinngilluinnartut assigiinngitsunillu pisariaqartitsisut pineqarput.

Siusinaartumik pensionisiallit assigiinngitsorpasuartigut tunngaviatigut utoqqarnut pensionisialinnut naleqqiullutik assigiinngitsuteqarput. Siusinaartumik pensionisiallit

assersuutigalugu taakkuusinnaapput innarluutillit, aammali siusinaartumik pensionisianik pisartagaqartoqalersinnaavoq isumaginninnikkut pissutsinik tunngaveqartumik. Siusinaartumik pensionisiallit malugisarialimmik amerlapput, qularnangitsumillu tamatumunnga tunngaviuvoq siusinaartumik pensionisianik pisartagaqalersitsinermut pissutaasimassasoq isumaginninnikkut pissutsit qanoq ittuunerat.

Piginnaangorsaaqqiineq pillugu aaqqissuussinermi ajornartorsiut taanna millisarniarneqaralarpoq sulili inatsisiliornermi assigiinngitsunillu ikiorsiissuteqartarnermi arlalitsigut naammattuugassaqarpoq imminnut naalleraattunik tamatumalu kingunerisaanik siusinaartumik pensionisiaqartitsineq ullumikkut naammaginartumik atuutinngilaq.

Aammattaaq pensionisiteriaatsit taakku marluusut aningaasalersugaanerat assigiinngilaq. Utoqqarnut pensionit 90 %-ii Nunap Karsianit 10 %-iilu kommuuninit aningaasalersorneqartut, siusinaartumik pensionisiat 50 %-imik aveqatigiissitsinikkut aningaasalersugaapput.

Taamaattumik siunertamut tulluarnerusorinarpoq siusinaartumik pensionisiaqartitsinerup utoqqarnut pensionisiaqartitsinermit avissaartinneqarnissaa.

Pensionisiteriaatsit pineqartut marluk avissaartinneqarnerisa aammattaaq periarfissittussaavaa immikkut suliniutit siusinaartumik pensionisiaqartitsinermut imaluunniit utoqqarnut pensionisiaqartitsinermut tunngasut siunertamut tulluarsarneqarsinnaangornissaat. Malittarisassat ullumikkutut itsillugit siusinaartumik pensionisiaqartitsinermut malittarisassanik allangortitsinerup malitsigisussaavaa utoqqarnut pensionisiaqartitsinerup malittarisassanik taamatorluinnaq allangortitsisariaqarneq.

5 Suliffeqarnermi pensionisiat - SISA

Immikkoortumi tulliuuttumi Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi pensionisiaqarneq sammineqassaaq.

SISA – Sulisartut Pensionisiaqarfiat, 1999-imi julip qaammataani pilersinneqartoq 2005-ip naanerani 28.500-nik amerlanerusunik ilaasortaqqarpoq taakkunanngalu 16.500-t pensinisiaqarfimmut akiliisartutut ilaasortaapput. Tassunga atavooq qaammammut ataavartumik akilersuisut 11.000-it missaanniimmata, tamatumalu takutippaa isumaqatigiissutit SIK-mut atasut iluanni suliffissaqartitsiniarneq qanoq isikkoqarnersoq.

Pensionisiaqalernissamut isumaqatigiissutit SISA-mut attuumassutillit assigiinngitsut arlaqarmata ajornakusoorpoq naatsukullammik pensionisisitseriaatsit atorneqartut takussutissiussallugit.

Kinguliani assersuutitut takussutissiarineqarpoq tassanilu takuneqarsinnaavoq ilaasortaqq 20-nik, 30-nik, 40-nik 50-inillu ukiulik akilersuisinneqarnersoq: utoqqalinermi pensionisianut, meeqqanut pensionisianut aapparissamullu pensionisianut akilersuisannersoq, 60-inik ukioqaleruni ukiumut 88.212 kr.-inik pensionisiaqalernissani anguniarlugu.

Tabel 2. Suliffeqarnermi pensionisianut akilersuinnermut assersuutit

Ukiut	60-inik ukioqalernissamut ukiumut akiliutaasartut	Utoqqalinermi pensionisiassat 60- inik ukiulittut
20	27.402	88.812 kr.
30	41.465	88.812 kr.
40	70.198	88.812 kr.
50	158.081	88.812 kr.

Assersuutit naatsorsorneqarnerat maleruaqqusaq siulleq tunngavigalugu kisinneqarput. Isumaqartoqqarpoq aningaasartuutit ullumikkutut issasut bonusiaqartitsisoqassanngitsorlu.

Naatsorsuinerit taakku takutippaat 20-nik ukioqaliinnarluni pensionisiassanut annertuumik akilersuisoqartartoq, ilaasortap tunngaviusumik pisassani ullumikkut atuuttumut taapertuuttut pissarsiarissappagit. Tamanna naleqqersuunneqarpoq 2005-imi ilaasortat ukiumut akiliutaat agguaqatigiissillugu 7.000 kr.-iussasoq, qularnaallillugu paasinarsivoq ukiuni tulliuuttuni pisortanit utoqqarnut pensionisianik pisariaqartitsinermut sunniuttuni SISA-mi ilaasortat pensionisiaqartinneqarsinnaanaviannngitsut.

Tamanna anguneqassappat ilaasortat akiliutaat qaffakkiartortinneqartariaqassaaq suliffeqarnermilu pensionisianut aqqissuussineq ukiut arfineq-marluk sinnerlugit pisoqaassuseqartariaqluni.

6 Danmarkimi, Norgemi Sverigemilu pensionisisitseriaatsinut takussutissiaq

Immikkoortumi tulliuuttumi nunani avannarlerni toqqakkani pensionisiaqartitsinermut malittarisassat sammineqassapput.

6.1 Danmark

Danmarkimi 65-inik ukiullit folkepensioninik – utoqqalinersiutinik - pisartagaqalersarput.

Utoqqalinersiutit tassaapput tunngaviusumik aningaasat tunniunneqartussat, pensionisiaqarnermut tapi immaqalu pensionisiaqarnermut ilassutit. Taakkua saniatigut piumasaqaatit aalajangersimasut naapertorlugit peqqissutsimut tapinik kiisalu kiassarnermut tapinik tunniussisoqarsinnaavoq.

6.1.1 Aningaasat tunngaviusut

Aningaasat tunngaviusut ikilisinneqassapput pensionisialik nammineq sulinermigut isertitaqarpat.

Aningaasat tunngaviusut 30 %-imik ikilisinneqassapput sulinikkut isertitat ukiumut 241.700 kr.-inik amerlaneruppata, atorunnaavissallutillu sulinikkut isertitat ukiumut 431.400 kr.-iugaangata amerlanerullutilluunniit.

6.1.2 Inummut tapiutit

Aningaasaqarniarnikkut immikkut ittumik ajornartoortoqartillugu utoqqalinersiutinik pisartagallit siusinaartumillu pensionisiallit inummut tapiutinik qinnuteqarsinnaapput. Inummut tapiutit tunniunneqarsinnaapput aningaasartuutinut naapertuuttunut pisarialinnullu. Taakku tassaasinnaapput angerlarsimaffimmi atortussat pisariaqartinneqartut imaluunniit aningaasartuutit peqqiilliornermut atasut.

Pensionisiallit ataasiakkaat aningaasaqarnikkut atugarisaat tunuliaqutaralugu naliliiffiqineqartarpoq inummut tapiutinik aningaasaliissuteqartoqassanersoq. Taakku angissusiligaasarput aningaasartuutissat aalajangersimasut akilerneqareeraangata sinneruttut aallaavigalugit.

Inummut tapiut ataasiarluni ikiorsiissutitut imaluunniit ataavartumik ikiorsiissutitut tunniunneqartarput. Tapiutit taakku akileraarutaasusaanngillat inummullu tapiutit procentinngorlugit tunniunneqartarnerannut attuumassuteqaratik. Pensionisiaqarnermi tapiutit naatsorsorneqartarput pensionisiallip immaqalu aapparisaq/inooqatigisaq pensionisiat saniatigut ataatsimut isertitaat tunngavigalugit.

6.1.3 Pensionisianut ilassutitut tunniuttakkat

Pensionisianut ilassutitut tunniuttakkat ukiumut ataasiarlutik tunniunneqartarput – januarip naanerani – utoqqalinersiutisialinnut aningaasatigut pissakinnerusunut. Piumasaqaataavoq ukiup pensionisiffiup atuunnerani januarip aallaqqaataaniit utoqqalinersiutisalisersimanissaq.

Pensionisianut ilassutitut tunniuttakkat 2006-imi ukiumut annerpaamik 6.300 kr.-iupput. Aningaasat akileraarutaasussaapput.

Pensionisianut ilassutitut tunniunneqassanngillat pensionisialik immaqalu aapparisa/inooqataa tigoriaannarnik pigisaqarpata 56.800 kr.-init amerlanerusunik. Pigisat tigoriaannaat assersuutigalugu taakkuusinnaapput aningaaserivimmi uninngasuutit pappialalluunniit nalillit. Pigisat tigoriaannaat tassaanngillat illu, biili illulu aasarsiortarfik.

Pensionisianut ilassutitut tunniunneqartarpoq inummut tapiutinik procentinngortitsisarneq naapertorlugu. Pensionisianut ilassutitut tamakkiisoq tunniunneqassaaq pensionisiallip immaqalu aapparisaata/inooqataata isertitaasa ataatsimoortut isumaginninnermi pensionisiassat saniatigut killissarititaasoq 15.000 kr.-inik qaangerpassuk, kisermaat (31.000 kr.-it katissimasunut inooqatigiinnullu). Isertitat amerlaneruppata pensionisianut ilassutitut inuttut tapinut procentilersueriaaseq najoqqutaralugu appartikkiartuaarneqartussaavoq. Aningaasat 200 kr.-it ataallugit angissusillit tunniunneqarsinnaanngillat.

Pensionisianut ilassut atorunnaavittarpoq isertitat sinnerpassuk:

- 53.000 kr.-it utoqqalinersiutillit kisermaat
- 106.400 kr.-it inummut ataatsimut katissimallutik inooqateqarlutillu utoqqalinersiutilinnut.

Pensionisialinnut ilassutitut utoqqalinersiutinik pisartagalinnut kommuunip isertitanut pigisanullu paasissutissat pigisai malillugit pisinnaatitaasunut tunniunneqartarpoq, qinnuteqaqqaanngikkaluarluni.

6.1.4 Aningaasat tunngaviusut pensionisianullu tapit

Tabel 3. Danskit pensionisiaasa takussutissartaat

1. januar 2006-imiit qaammammut tigusartakkat qaffasinnerpaat:

	Pensionisiallit kisermaat	Pens. katissimasut inooqatillillu
Aningaasat tunng.	4.836 kr.	4.836 kr.
Pensionisianut tapiutit	4.868 kr.	2.273 kr.
Katillutik	9.704 kr.	7.109 kr.

6.1.5 Peqqissutsimut tapiutit

Peqqissutsimut tapiutinik tunniunneqarsinnaapput peqqissutsimut tunngasutigut aningaasartuuteqartoqartillugu, napparsimalernissamat qularnaveeqqusiisarfiup aamma tapiiffigisaanik (nakorsaatinut aalajangersimasunut, suliaritinnernut aalajangersimasunut aamma kigutit nakorsaannut, isikkerisumut, tagiartuisartumut, kiropaktorimut tarnillu nakorsaanut aningaasartuutitut).

Qinnuteqarnikkut peqqissutsimut tapiutinik issarussanut, kigutaasanut isikkallu suliaritinnerannut atugassanik tunniussisoqarsinnaavoq. Suliaritinneq aallartitsinnagu tapinut taakkununga immikkut qinnuteqartoqarsimassaaq.

Peqqissutsimut tapiutinik pissagaanni qinnuteqartup immaqalu aapparisaq/inooqatigisap pigisaasa tigoriaannaat 56.800-t (2006-imi najoqqutassaq) ataassimassavaat inummullu tapiutit procentinngornerat 0-imit anginerussallutik.

Inummut tapiutit procentinngornerat 100-mit mikineruppat peqqissutsimut tapiutit tapiutit procentinngornerat malillugu ikilisinneqassapput.

Assersuut: Aningaasartuut 200 kr.-iuppat tapiutit annerpaaq pisinnaasaq 170 kr.-iussaaq, (200 x 85 %. Inuttut tapit procentinngornera 60-iuppat tapiissut 102-nngortillugu appartinneqassaaq (200 x 85% x 60%).

6.1.6 Kiassarnermut tapiutit

Utoqqalinersiutillit siusinaartumillu pensionisiallit kiassarnermut aningaasartuutitut akiliutissanik kiassarnermut tapiutinik qinnuteqarsinnaapput.

Kiassarnermut tapiutit tunniunneqartarput attartukkamik imaluunniit nammineq pigisamik piginneqatigiilluniluunniit ineqaraluaraanni.

Kiassarnermut tapiutit:

- Akileraarutitaqanngillat

- Naatsorsorneqassapput inummut tapiutininik procentilersuineq malillugu
- Naatsorsorneqassapput kiassarnermut aningaasartuutininut akiligassat annertussusaat malillugu
- Naatsorsorneqassapput ukiuni kingullerni pingasuni kiassarnermut aningaasartuutit tunngavigalugit.
- Kiassaasersuineq qanorluunniit ittoq aalajangiisuutinnagu (innaallagialaq, gassi, kiassaateqarfimmit kiassarneq, uulia, petroleuluunniit)
- Qinnuteqartoq nalilinnik pigisaqarpat pigisaqanngikkaluarpalluunniit

6.1.7 Inummut tapiutininik procentilersuisarneq

Inummut tapiutininik procentilersuisarneq atorneqartarpoq peqqissutsimut tapiutit kiassarnermullu tapiutit naatsorsorneqarneranni. Tapiutininik procentilersuineranut aallaaviusarpoq 100, taannalu tamakkiisumik tapiuteqartitsisarpoq.

Tapiutininik procentilersuineq – taamalu peqqissutsimut kiassarnermullu tapiuteqartitsineq – appartinneqartarpoq qinnuteqartoq aamma/imaluunniit aapparisaq inooqatigisalluunniit isertitai ilanngullugit isumaginninnermi pensionisiassat saniatigut isertitaqartoqarpat.

6.2 Norge aamma Sverige

6.2.1 Norge

Utoqqarnut pensionisiat siusinnerpaamik tunniunneqarsinnaapput qaammatip 67-inik ukioqalerfiup aallaqqaataani.

Pensionisiat iluarsineqartarput pensionisiat saniatigut sulinikkut allamik isertitaqartoqassappat. Pensionisiat millineqartarput sulinikkut isertitat qaammatikkuutaartut ima qaffasitsigippata qaammatini 12-ini isertitat aningaasat tunngaviusut marloriaataannik amerlassuseqarlutik. Sulinikkut ukiumoortumik isertitat aningaasat tunngaviusut marloriaataat qaangersimappassuk, pensionisiassat isertitat sinneruttut 40 %-iisa amerlaqataannik ilanngaaffigineqartarput.

Pensionisialik 18-it inorlugit ukiulinnik qitornaqarpat aamma/imaluunniit aappaqarpat pilersuisussaanermut tapiutininik pisartagaqartoqartarpoq. Pilersuisutut tapiutit annertussusaannut aalajangiisuusarpoq isertitat tamakkiisut annertussusiata (pilersuisussaanermut tapit ilanngunnagit). Pilersuisussaanermut tapit ikilisinneqartarput isertitat tamakkiisut pissarsiassaq aalajangersimasumik qaangerpassuk – ilanngaataasusnaanngitsaq.

6.2.2 Sverige

Sverigemi pisortanit pensionisiat avinneqarsimapput systemimut nutaamut pisoqqamullu. Systemi nutaaq taaguuteqarpoq ”Den allmänna pension”-imik. Inuit ataasiakkaat ukioq inunngorfisaaq aalajangiisuusarpoq systemimut sumut atanermut. 1953-imi

inunngorsimasoq pensionisitseriaatsimut nutaamut atassaaq. System nutaaq kisimi matumani allaaserineqassaaq.

Den allmanna pension – pensionisitseriaatsip nutaap tunngavigaa inuunermi isertitarisimasat taavalu pensionisiassat annertussusissaannut aalajangiisuusarluni sulisartutut inuunermi katillugit qanoq aningaasarsiortigisimaneq.

Allmanna pension pingasunut avitaavoq: isertitat malillugit pensionisiat, pensionisiat tammarnaveeqqusikkat kiisalu pensionisiat qularnaveeqqusikkat.

Isertitat malillugit pensionisiat tunngavigaat pensionisiaqalinngikkallarnermi isertitarisimasat katinneri. Isertitat malillugit pensionisiani isertitat 16 %-ii katersorneqartarput, taakkuli qaangissanngilaat ukiumut 333.750 SEK-it 16 %-ii.

Pensionisiat tammarnaveeqqusikkat pensionisiat nalinginnaasut ilagaat, taakkulu pensionisiaqarsinnaasup nammineq aningaasaateqarfinnut iliorarsinnaavai. Isertitanut pensionisiaqarfiusunut 2,5 %-it pensionisiassanut tammarnaveeqqusikkanut ileqqaarneqartarput.

Pensionisiat qularnaveeqqusikkat ilassutaapput, pisassat minnerpaaffissaannik qulakkeerisummik, pensionisialik isertitamigut pensionisiaqanngippat annikitsuinnarmilluunniit pensionisiassaqarpat.

Siusinnerpaamik pensionisiaqalersinnaaneq atuutilersarpoq 61-inik ukioqalernermi . Pensionisiaqalernissap utaqqinnerata sivitsoraluttuinnarnera ilutigalugu pensionisialittut pisassat qaffakkaluttuinnartarput. Suligaluaraanniluunniit pensionisiaqartoqarsinnaavoq.

7 Akileraartarnermik assigiimmillu akeqartitsinermik iluarsartuusseqqinneq

2004-mi akileraartarnerup assigiimmillu akeqartitsinerup iluarsartuusseqqinneqarnissaa aalajangiunneqarpoq, taakkulu innuttaasut akileraarutitigut akilersuinerannut aammalu innaallagissamut, imeqarnermut kiassarnermullu akilersuinerannut sunniuteqarsimapput.

Taamatut allangortiterinerup pensionisiallit innuttaasutulli allatut aningaasarsiornerat sunniuteqarfigaa assigiimmillu akeqartitsinerup allannguutaasa kinguneri kommuunini pensionisiallit atugarisaannut assigiinngitsunik kinguneqaraluartoq, taamaattoq iluarsartuusseqqinneq ataatsimut isigalugu 2005-imi 2006-imilu kommuuninut tamanut aningaasarsiornikkut pitsanngoriaateqartitsivoq.

7.1 Pensionisiallit kisermaat

Pensionisialinnut kisermaanut 2005-imi iluarsartuusseqqinnerup akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutai agguaqatigiissillugit 4.000 kr.-ingajaapput, akiligassat peereerlugit sunniutip appasinnerpaaffia naatsorsorneqarsimalluni ukiumut 2.500 kr.-it missaannut qaffasinnerpaaffialu ukiumut 8.000 kr.-it missaannut.

2006-imi akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutaasoq agguaqatigiissillugu 2.600 kr.-imut appariarpoq, pingaarnerusutigut tamatumunnga pissutaalluni akiligassanik allanngineq, nukissiornermi akit qaffariarnerannik pissuteqartoq. Ataatsimut isigalugu 2006-imi akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutit pitsaasut pensionisialinnut kisermaanut tamanut suli atuupput, assigiinngissutsit ukiumut 750 kr.-iniit kommuunit ilaanni, ukiumut 7.000 kr.-inut kommuunini allani.

Akiligassat peereerlugit sunniut ukiuni pineqartuni kommuunini anginerusuni anneruvoq minnernilu appasinnerpaalluni.

Akiligassat peereerlugit aningasatigut sunniutinut takussutissiaq pensionisialinnut kisermaanut tunngasoq kommuuninullu agguataarneqarsimasoq ilanngussami takuneqarsinnaavoq.

7.2 Pensionisiallit aappariit

Pensionisialinnut aappariinnut tamarmik pensionisiaqarsinnaasunut 2005-imi iluarsartuusseqqinnerup akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutai agguaqatigiissillugit 8.000 kr.-it sinnerpaat. Gruppimi tassani pensionisiallit akiligassat peereerlugit sunniutaat minnerpaaq kommuunit ilaanni 7.000 kr.-ingajaavoq qaffasinnerpaallu ukiumut 12.000 kr.-it sinnerpai.

2006-imi akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutaasoq agguaqatigiissillugu 7.000 kr.-it missaannut appariarpoq, pingaarnerusutigut tamatumunnga pissutaalluni akiligassanik allanngineq nukissiornermi akit qaffariarnerannik pissuteqartoq. Ataatsimut isigalugu 2006-imi akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutit pitsaasut pensionisialinnut aappariinnut tamanut atuupput, assigiinngissutsit ukiumut 5.000 kr.-it sinnerlugit kommuunit ilaanni 11.000 kr.-illu sinnerlugit kommuunini allani. Gruppiit kisermaajusut assigalugit

iluarsartuusseqqinnerup sunniutigai akiligassat peereerlugit aningaasatigut sunniutaasoq pensionisialinnut aappariinnut kommuunini annerni najugalinnut qaffasinnerpaapput kommuuninilu minnerni appasinnerpaallutik.

Akiligassat peereerlugit aningasatigut sunniutitut takussutissiaq pensionisialinnut aappariinnut tunngasoq kommuuninullu agguataarneqarsimasoq ilanngussami takuneqarsinnaavoq.

7.3 Katitsineq

Ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanni pensionisiallit aningaasarsiornikkut pitsanngoriaatit akileraartarnermik assigiimmillu akeqartitsineramik iluarsartuusseqqinnerup piviusunngortinneqarneranik aallaaveqartut malugivaat. Aningaasatigut sunniut annerpaaq aappariinnit kommuunini annerusuni najugalinnit pissarsiarineqarpoq minnerpaarlu pensionisialinnit kisermaanit kommuunini minnerpaani najugalinnit.

Pensionisiallit tamarmik, tassunga ilanngullugu utoqqarnut pensionisiallit, inuuniarnerminni aningaasatigut pitsanngorsaavigineqarneq annerusooq angusimavaat, iluarsartuusseqqinnerup kingunerisaanik. Pissutsit taamaalersimanagerat pensionisiaqartitsinerup iluarsartuuteqqinnissaata suliarineqarnerani naliliinernut ilannguttariaqarpoq.

8 Siunissami pensionisitseriaatsit atorneqarsinnaasut ilusilersorneqarnerat

Immikkoortumi matumani ilisaritneqassapput pensionisitseriaasissat siunnersuutigineqartut. Periutsit pingasut siunnersuutigineqartut tulliuttumi sammineqassapput:

Periuseq 1: Aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut kiisalu tapi allanik isertitaqarneq naapertorlugu iluarsivigineqartartussaq

Periutsimi matumani pensionisiassat tassaapput aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut pensionisianullu tapiutit. Aningaasat tunngaviusut annertussusaat aalajangersimasuuvoq iluarsivigineqartussaananilu. Akerlianilli pensionisiaqarnermut tapiutit iluarsivigineqartartussavaoq isertitat allat annertussusaat tunuliaqutaralugu. Periuseq taanna 2006-imi upernaakkut ataatsimiinnermi siumukkormiunit saqqummiunneqarpoq.

Periuseq 2: Aningaasat tunngaviusut qaffasissut, isertitat allat angissusaat aallaavigalugu iluarsivigineqartartussat.

Periuseq taanna aaqqissuussinnermi atorneqartumeereerpoq, tamatumalu kingorna pensionisiat tassaalissapput aningaasat tunngaviusut, allanik isertitaqarneq naapertorlugu iluarsivigineqartartussat, periarfissaralugu inummut tapiutinik meeqqanullu tapiutinik tunineqarsinnaaneq. Assigiinnigissutaasorli tassaavoq aningaasat tunngaviusut qaffangaatsiarneqarsimappata inummut tapiutit naapertuussarneqartarnissaat, inummut tapiutit pissutsini immikkut ittuni taamaallaat tunniunneqarsinnaasunngorlugit, piumasaqaatit aalajangersarneqareersimasut aallaavigalugit. Aningaasat tunngaviusussat naatsorsorneqarsimapput 100.000 kr.-inut, 110.000 kr.-inut 120.000 kr.-inullu (malittarisassat atuuttut malillugit aningaasat tunngaviusut 88.212 kr.-inik annertussuseqarput).

Periuseq 3: Utoqqalinersiuteqartitsineq

Periutsip taassuma assigaa danskit folkepensionisiaqartitsineranni periuseq, nunatsinnulli tulluarsarneqarsimasoq. Periuseq danskinit atorneqartoq malillugu peqqissutsimut tapiutinik aningaasartuutitut peqqissarnermut atasunut atorneqartussaq tunniunneqartarpoq, assersuutigalugu nakorsaatinut kigutilerisumiinermullu atorneqartussaq. Napparsimasunik passussineq nakorsaasersuinerlu Kalaallit Nunaanni akeqanngimmat, pisariaqartinneqanngilaq peqqissarnermut atasunut aningaasartuuteqarnermi tapeqartinneqarnissaq.

Aammattaq pensionisisitseriaasissat siunnersuutigineqartut malittarisassanut ullumikkut atuuttunut naleqqiullugit takussutissiorneqarput pensionisialinnut immikkoortunut pingasunut atuuttunut tunngatillugit:

- Pensionisiallit kisermaat
- Pensionisiallit katissimasut/inooqatillit aappaannaa pensionisiaqarluni
- Pensionisiallit katissimasut/inooqatillit tamarmik pensionisiaqarlutik

8.1 Pensionisiaqartitsinermi periutsit siunnersuutigineqartut

8.1.1 Periuseq 1. Aningaasat tunngaviusut aalajangersimasumillu tapiutit

Periuseq taanna inatsisartunut ilaasortat siumumeersut siunnersuutigaat 2006-imilu upernaakkut ataatsimiinnermi oqallisigineqartoq.

Siunnersuutigineqarpoq aningaasat tunngaviusut utoqqarnut pensionisialinnut tamanut ukiumut 60.000 kr.-inik annertussusilerneqassasut. Aningaasat tunngaviusut allamik isertitaqarnerup kinguneranik iluarsiivigineqartassanngillat (saniatigut isertitat).

Pensionisiaqarnermut tapiutit kisermaanuk ukiumut 30.000 kr.-iunissaa siunnersuutigineqarpoq kiisalu katissimasunut inooqatilinnullu aappaannaa pensionisiaqartillugu. Pensionisiaqarnermut tapiutit aappariinnut tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasunut ukiumut inummut 24.000 kr.-iunissaa siunnersuutigineqarpoq.

Utoqqarnut pensionisiap pensionisiaqarnermut tapiutit ilanngullugu pensionisialinnut kisermaamut aappariinnilu aappaannaa pensionisiaqartillugu ukiumut 90.000 kr.-iussaaq. Utoqqarnut pensionisiap pensionisiaqarnermut tapiutit ilanngullugu aappariinnut tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasunut ukiumut 168.000 kr.-iussaaq.

8.1.1.1 Pensionisiaqarnermut tapiutit iluarsiivigineqartarnerat

Pensionisialinnut kisermaanuk kiisalu katissimasunut inooqatilinnulluunniit aappaannaa pensionisiaqarsinnaatillugu pensionisiaqarnermut tapiutip iluarsiivigineqartarnissaa:

Ukiumut 45.000 kr.-it tikillugit saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnermut tapiutit ilanngaaffigineqartassanngillat.

Ukiumut 45.000 kr.-it 90.000 kr.-illu akornanni saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnermut tapiutit 25 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 22.500 kr.-inngortillugit.

Ukiumut 90.000 kr.-it 135.000 kr.-inillu akornanni saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnermut tapiutit 50 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 15.000 kr.-inngortillugit.

Ukiumut 135.000 kr.-it 180.000 kr.-inillu akornanni saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnissamut tapiutit 75 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 7.500 kr.-inngortillugit.

Ukiumut 180.000 kr.-it sinnerlugit saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnissamut tapiutit pissarsineq ajornarsissaaq, taamalu pensionisiallip pisortanit pensionisiassaasut aningaasat tunngaviusut 60.000 kr.-iinnanngussallutik.

Pensionisiaqarnissamut tapiutit katissimasunut inooqatigiinnulluunniit tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasunut iluarsiivigineqartarnissaat:

Pensionisiaqarnissamut tapiutit aappariinnut tamarmik pensionisiaqarsinnaatitaasunut imatut najoqputassaqlutik iluarsiivigineqartassapput, pensionisiallit saniatigut isertitaqarpata:

Ukiumut saniatigut isertitat katillutik 67.500 kr-it tungaannut annertutigippata, pensionisiaqarnissamut tapiutit ilanngaaffigineqartassanngillat.

Ukiumut saniatigut isertitat 67.500 kr.-it 135.000 kr.-illu akornanniippata pensionisiaqarnissamut tapiutit 25 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 36.000 kr.-inngortillugit.

Ukiumut saniatigut isertitat 135.000 kr.-it 202.500 kr.-illu akornanniippata pensionisiaqarnissamut tapiutit 50 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 24.000 kr.-inngortillugit.

Ukiumut saniatigut isertitat 202.500 kr.-it 270.000 kr.-illu akornanniippata pensionisiaqarnissamut tapiutit 75 %-imik ilanngaaffigineqartassapput, ukiumut 12.000 kr.-inngortillugit.

Ukiumut saniatigut isertitat 270.000 kr.-it sinneqarpata pensionisiaqarnissamut tapiutit atorunnaassapput, taamaalillutillu pensionisiallit pisortanit pensionisiaqarnerminni aningaasat tunngaviusut tamarmik immikkut kisiisa pisinnaanngussavaat, taamaalillutillu pensionisiassaasat katillutik ukiumut 120.000 kr.-inik annertussuseqalissapput.

8.1.2 Periuseq 2. Aaqqissuussineq maannakkutut ittoq aningaasat tunngaviusut qaffallugit (120.000/160.000 kr.)

Pensionisialinnut kisermaanut aningaasat tunngaviusut ukiumut 120.000 kr.-iusussapput. Malittarisassat ullumikkut atuuttut malillugit pensionisiassaasat iluarsiivigineqartassapput saniatigut 28.000 kr.-inik amerlanerusunilluunniit isertitaqartoqarpata.

Pensionisialinnut aappariinnut aningaasat tunngaviusut ukiumut 160.000 kr.-iusussapput. Malittarisassat ullumikkut atuuttut malillugit pensionisiassaasat iluarsiivigineqartassapput saniatigut 42.000 kr.-inik amerlanerusunilluunniit isertitaqartoqarpata.

Naatsorsuinerni, kingusinnerusukkat saqqummiunneqartussani, aammattaaq atorneqarpoq aningaasat tunngaviusut kisermaanut ukiumut 100.000 kr.-iunissaasat aamma 110.000 kr.-iunissaasat, aappariinnulli aningaasat tunngaviusut ukiumut 140.000 kr.-iunissaasat aamma 150.000 kr.-iunissaasat. Annertussutsinut killissarititaasut ilanngussami takuneqarsinnaapput.

8.1.3 Periuseq 3. Utoqqalinersiaqartitsineq

Periuseq utoqqalinersiaqartitsineq danskit utoqqalinersiaqartitseriaasaannut qanillattorneruvoq, tassani aningaasat tunngaviusut pensionisiaqarnermullu tapiutit atorneqarlutik. Tassunga ilaapput tapiutit, inummut tapiutit kiassarnermilu tapiutit tunniunneqartartut.

8.1.3.1 Aningaasat tunngaviusut pensionisiaqarnermullu tapiutit

Aningaasat tunngaviusut taamaallaat ilanngaaffigineqartarput pensionisialik nammineq sulinermit isertitaqarpat. Taamaattumik aningaasat tunngaviusut isertitat tunngaviusut pensionisiallip nammineq pigisai qanorluunniit atsigigaluarpata apparneqarsinnaanngillat. Aningaasat tunngaviusut 2006-imi ukiumut 58.032 kr.-iupput.

Aningaasat tunngaviusut 30 %-imik apparneqartarput sulinermit isertitat ukiumut 241.700 kr.-inik qaffasinnerugaangata atuukkunnaartartillu sulinermit isertitat ukiumut 431.000 kr.-iugaangata amerlanerullutilluunniit.

Pensionisiaqarnermut tapiutit naatsorsorneqartarput pensionisiallip pensinisiassat immaqalu aapparisaata/inooqatigisaata saniatigut isertitaasa katinneri ilanngullugit. Pensionisiaqarnermut tapit naatsorsorneqarnerannut ilanngunneqartussaavoq sulinermit isertitallu tamakkiisut saniatigut isertitat. 2006-imi pensionisiaqarnermut tapiutit kisermaanuk ukiumut 58.416 kr.-iupput, pensionisialinnut katissimasunut inooqatigiinnulluunniit 27.276 kr.-iullutik.

Pensionisiaqarnermut tapiutit tamakkiisut tunniunneqartarput saniatigut isertitat katissimasunut/inooqatigiinnut ukiumut 107.100 kr.-init minnerugaangata, kisermaanullu 53.300 kr.-init.

Saniatigut isertitat amerlaneruppata tapit 30%-imik ilanngaaffigineqartarput, 107.100 kr.-it 53.300 kr.-illu sinnersimappatigik. Aappariit katissimasut/inooqatigiit tamarmik pensionisiaqarpat aappariinnut/inooqatigiinnut tapiutit 15 %-imik ilanngaaffigineqartarput.

Pensionisiaqarnermut tapiutit atorunnaavittarput utoqqalinersiutit saniatigut ukiumut isertitat:

- Katissimasunut/inooqatigiinnut tamarmik pensionisialinnut 283.400 kr.-iuppata
- Katissimasunut/inooqatigiinnut allanut 196.300 kr.-iuppata
- Kisermaanuk 244.300 kr.-iugaangata

8.1.3.2 Inummut tapiutit kiassarnermullu tapiutit

Inummut tapiutit aningaasartuutissanut naapertuuttunut pisarialinnullu atugassatut qinnutiginerunuk tunniunneqarsinnaapput. Taakku tassaasinnaapput angerlarsimaffimmi atortussat pisariaqavissut imaluunniit aningaasartuutit peqqiilliornermik pissuteqartut. Taakku ataasiaannartumik ikiorsiissutitut imaluunniit ataavartumik ikiorsiissutitut tunniunneqartarput.

Qinnuteqarnerup kingorna inummut tapiutit naatsorsorneqartarput pensionisiallip immaqalu aapparisaat/inooqatigisaat pensionisiat saniatigut isertitaat tamakkiisut tunngavigalugit.

Kiassarnermut tapiutit tunniunneqartarput inummut tapiutit procentinngorlugit naatsorsorneqarnerisigut, taakkulu siuliani eqqartorneqartunut inummut tapiutinut attuumassuteqanngillat. Inummut tapiutit procentinngortinneqarneranni aallaaviusarpoq 100,

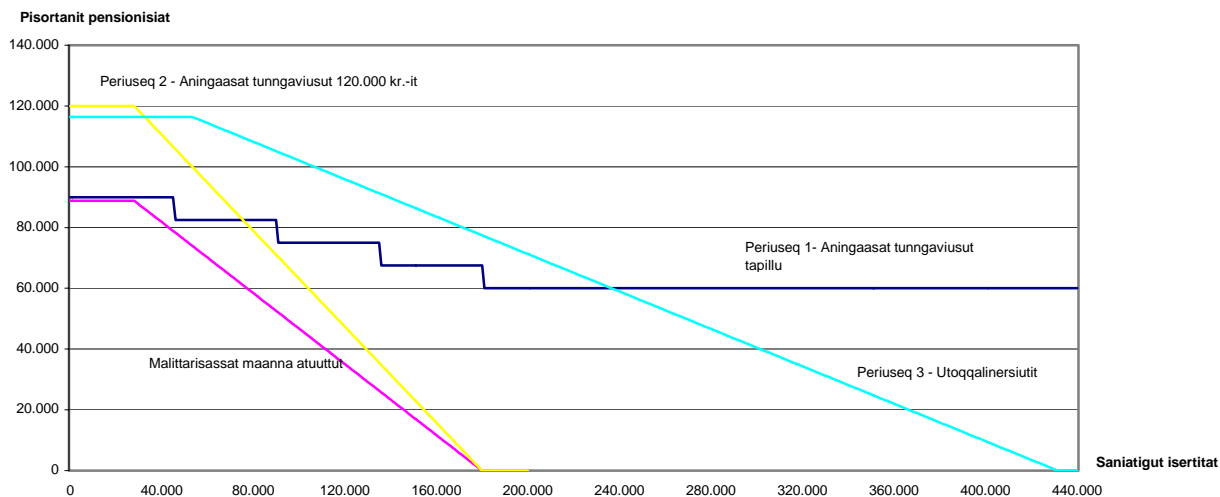
taannalu tamakkiisumik tapiutinik pissarsissutaasarpoq, appartinneqartarlunili qinnuteqartoq aamma/imaluunniit aapparisaq/inooqatigisaq pensionisiat saniatigut isertitaqarpat.

Kiassarnermut tapiutit tunniunneqartarput aalajangiisuutinnagu attartukkamik imaluunniit nammineq pigisamik piginneqatigiilluniluunniit ineqarneq. Inummut tapiutit procentinngortinnerisa saniatigut kiassarnermut tapiutit naatsorsorneqartarput kiassarnermut aningaasartuutissat annertussusaat aningaasartuutissanut tamakkiisunut naleqqiullugu kiisalu ukiuni kingullerni kiassarnermut aningaasartuutaasimasut tunngavigalugit. Kiassarnermut tapit tunniunneqartarnerannut aalajangiisuuneq ajorpoq kiassariaaseq atorneqartoq (innaallagiq, gassi, kiassaateqarfik il.il.) tunniunneqartarlunilu aalajangiisuutinnagu qinnuteqartup nalilinnik pigisaqarnera pigisaqannginneraluunniit.

8.2 Takussutissiat

Titartakkap kinguliini takuneqarsinnaasup takutippaa pisortanit pensionisiat pensionisialinnut kisermaanut atuuffii saniatigut isertitaqartoqartillugu, tassanilu malittarisassat maannakkut atuuttut najoqqutarineqarput kiisalu periutsit siunnersuutigineqartut pingasuusut.

Tabel 4. Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut kisermaanut atuuffii

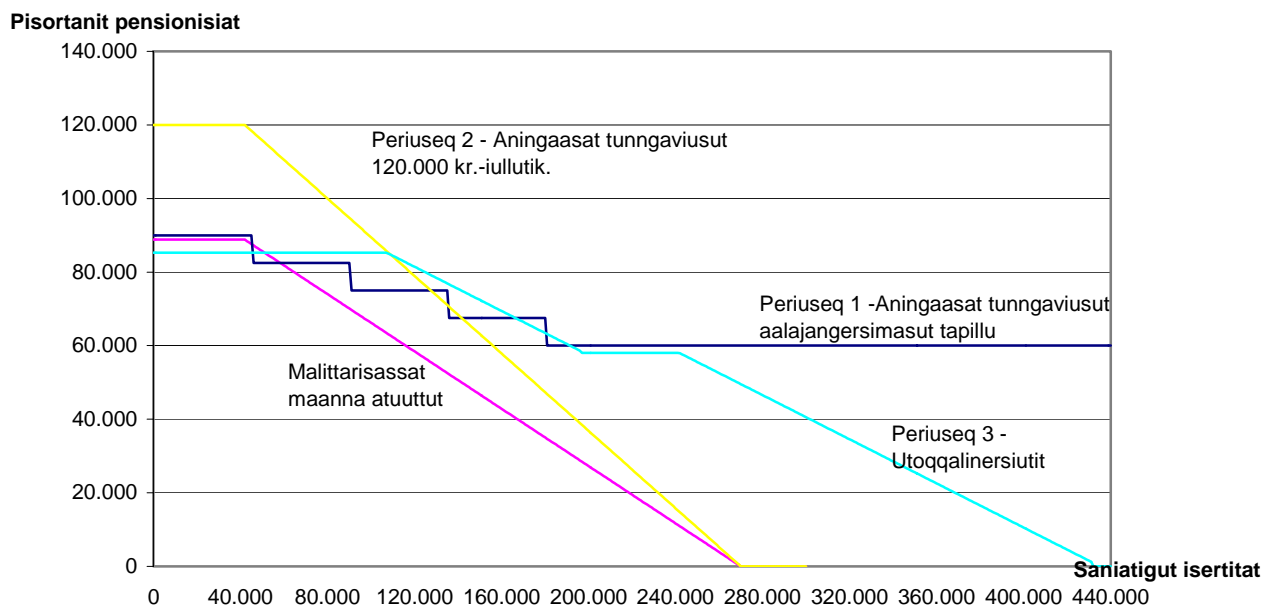

Titartakkami takuneqarsinnaasutut pisortanit pensionisiallit kisermaat saniatigut isertitaqanngitsut annikitsuinnarmilluunniit isertitallit atugarisaat periutsip 1-ip atuutilersinneqarnerani atugarisaat ullumikkumut naleqqiullutik allannguuteqangaarnaviangillat. Pensionisiallip taassuma pisortanit pensionisiai 35 %-imik imaluunniit 31.000 kr.-inik ukiumut amerleriartussaapput, malittarisassat ullumikkut atuuttut attatiinnaraanni, aningaasat tunngaviusut qaffallugit 120.000 kr.-inngortillugit. (Takuuk ilanngussaq takussutissartalik aappariinnut aningaasat tunngaviusut 100.000 kr.-iullutik aamma 110.000 kr.-iullutik.

Akerlianik pisoqartussaavoq pensionisialimmut kisermaamut saniatigut isertitaqortuumut, periutsillu 1-ip atuutilersinneqarnerani taanna pitsaanerujussuarmik atugassaqalersussaavoq, pisortanilli pensionisiat annertussusaat killeqalersussaapput imaluunniit allannguuteqaratik aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.-inut qaffanneqarsimallutik.

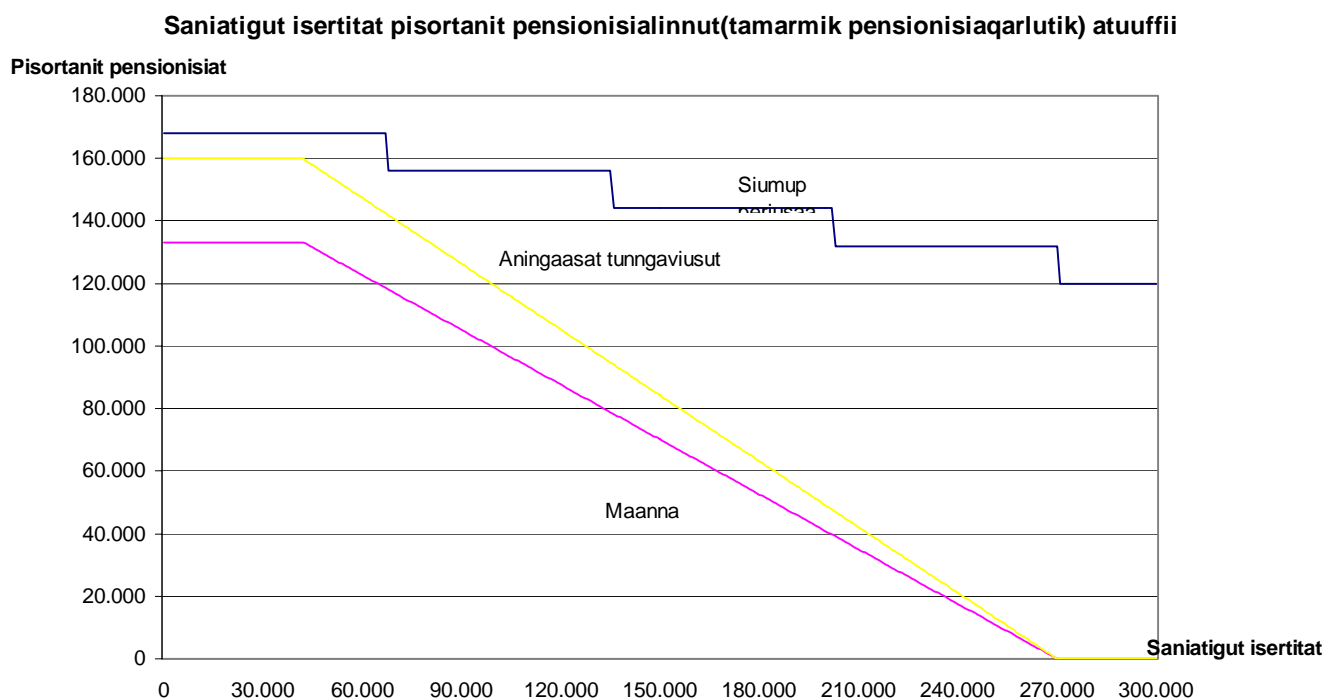
Periuseq 3-mi utoqqalenersiutinik pisartagalimmut tunngasumut erseqqissaatigineqassaaq saniatigut isertitat tamakkiisumik sulinermillu isertitaasut pensionisiaqarnermut tapiutinit ilanngaataasartussaammata, saniatigulli isertitaannaat sulinermit isertitaneersut aningaasanit tunngaviusunit ilanngaatigineqartartussaallutik. Siuliani titartakkami danskit utoqqalinersiarittagaat periuseq 1-imut assinguneruvoq, saniatigut isertitat pingaarnerusutigit tamakkiisumik isertitaneersuuppata.

Tabel 5. Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut katissimasunut atuuffii

Pensionisiteriaatsit assigiinngitsut pensionisialimmut katissimasumut imaluunniit inooqatilimmut kisermaamut naleqqiullutik sunniutimikkut assigiikannerput, aapparisaq pensionisiaqartinnagu. Titartakkap siulianiittup tamanna takutippaa titartakkamut siuliminut assinguvoq, takutinneqarluni pensionisialimmut kisermaamut kingunerisassat.

Tabel 6. Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut aappariinnut atuuffii (tamarmik pensionisiaqarlutik)

Titartakkap siuliani takutinneqartup takutippaa pisortanit pensionisiat aappariinnut/inooqatigiinnut annertussusaat, taakku saniatigut isertitaqarpata tamarmik pensionisiaqarlutik.

Tamatuma ersersippaa gruppimi tassani saniatigut isertitaqanngikkaanni annikitsuinnarmilluunniit isertitaqaraanni atugassariligassat ullumikkornit pitsaanerujussuannagortussaasut, pensionisialillu saniatigut isertitaqqortuut periutsip 1-ip eqqunneqarneratigut malunnaatilimmik atugarisamikkut pitsanngorsaavigineqartussaasut malittarisassanut ullumikkut atuuttunut naleqqiullugit.

Periuseq 1-imut atuuppoq pensionisialinnut saniatigut isertitaqanngitsunut annikitsuinnarmilluunniit saniatigut isertitalinnut pingaarutilimmik iluaqutissartaqarluni aappariinnut/inooqatigiinnut, tamarmik pensionisialinnut pensionisialinni inissisimaffinnut allanut naleqqiukkaanni, malittarisassanut ullumikkut atuuttunut naleqqiullugu.

Aammattaq matumani atuuppoq danskit utoqqalinersiaqartitseriaasiat periuseq 1-ip assigissagaa, saniatigut isertitat pingaarnerusutigut tamakkiisumik isertitaneersuuppata, aningaasani tunngaviusuni ilanngaataasussaangitsut.

Aamma periuseq 1-imi nalinginnaasumik atuuppoq pensionisiaqarnermut tapiutit saniatigut isertitat qaffakkiartornerat ilutigalugu ilanngaaffigineqartarnerat siunertamut

tulluutinnitsoq. 44.000 kr.-inik saniatigut isertitaqaraanni pensionisiaqarnermut tapiutit 30.000 kr.-iusussaavoq, 45.101 kr.-inilli saniatigut isertitaqaraanni ilanngaataasussat 22.500 kr.-iusussaallutik, taamalu saniatigut isertitat qaffakkiartorneri ilutigalugit assinganik ilanngaaffigineqartartussaallutik. Pisortanit pensionisiat ullumikkut atuuttut malillugit ilanngaasseriaaseq pensionisiaqarnermut tapiutitut tulluarnerusorinarpoq.

8.3 Katitsineq

Titartakkat takutippaat periuseq 1-i pensionisialinnut pigissaartunut saniatigut isertitaqortuunut iluaqutaasussaasoq, saniatigulli isertitaqanngitsunut annikitsuinnarmilluunniit isertitalinnut pisortanit pensionisiat ullummikkornit allannguuteqangaartussaannngitsut. Tamannali pensionisialinnut katissimasunut inooqatigiittunulluunniit atuutinngilaq, taakku tamarmik pensionisiaqarpata. Gruppimut tassunga ilaapput pensionisiallit pissakinnerusut periuseq 1-imi ullummikkornit pingaarutilimmik pitsaanerusemik atugaqalersussaallutik.

Periuseq 2 pensionisiteriaaseq aningaasut tunngaviusut qaffallugit periuseq 1-imit naleqqiulluni pensionisialinnut pissakinnerusunut ullumikkumut atugassarititaasunut aallaavigalugit pitsaanerusemik atugassaqalersitsisussaavoq, pensionisialilli atugarissaarnerusut ullumikkut atugarisanut naleqqiullugit atugariligassaat allannguuteqangaarnaviaratik imaluunniit annikitsuinnarmik pitsanngoriartussaallutik.

Aammattaaq periuseq 1-imi nalinginnaasumik atuuppoq pensionisiaqarnermut tapiutit saniatigut isertitaqarnermi ilanngaaffigineqartarnerat siunertamut tulluurtuunngimmat. Pensionisiaqarnermut tapiutit ullumikkut pisortanit pensionisiat assinganik ilanngaaffigineqartarnerat siunertamut tulluarnerusorinarpoq.

Periuseq 3 – utoqqalinersiutisiaqartitsineq pensionisialinnut tamanut pingaarutilimmik pitsanngorsaataasussaavoq.

8.4 Pensionisiantut periusissat inummullu tapiutit ataqatigiissinneri

2001-imi HS Analysemit misissuiffigineqarpoq kommuunit pensionisialinnut inummut tapiutinik tunniussisarnerminni najoqqutarisartagaat periaasiilu.

Tamatuma pingaarnerusutigit ataatsimut naliliiffigineqarnerani misissuinerup takutippaa kommuunit nalinginnaasumik atugarigaat kisermaanut aappariinnullu aalajangersimasumik aningaasanik tunngaviusunik tunniussisarneq, qaammatit tamaasa tigusartakkanik. Inummut tapiutit atorneqartarput pensionisiallit pissakinnerusut saniatigut isertitaqanngitsut annikitsuinnarmilluunniit isertitalit ikiorserniarlugit, taamaalillutik naammaginatumik inuuniarnerminni atugassaqarsinnaaqqullugit.

Inummut tapiutitut aningaasartuutaasartut kommuunit kisimik nammattarpaat. 2001-imi kommuunit inummut tapiutitut atorsimavaat 14,1 mio kr.-it, taakkulu tassaapput 2001-imi pensionisialinnut aningaasat tunngaviusut tunniunneqarsimasut katinnerisa 5 %-erluinnaat. Inummut tapiutit pensionisiallit 59 %-iinut tunniunneqarsimapput.

Pensionisitseriaatsit siunnersuutigineqartut eqqunneqassappata tamatuma kingunerissaanik siunnersuutit kommuunini inummut tapiutinik tunniussisarnermut periutsinullu sunniuteqartussaapput, pisortanit pensionisiat annertussusaat malunnaatilimmik allannguuteqartussaalluni.

Periutsit siunnersuutigineqartut arlaat atorneqalissappat naatsorsuutigisariaqarpoq kommuunit inummut tapiutininut aningaasartuutigisartagaasa appariarnissaat, periuseq 1-ip aamma periuseq 2-p aningaasartai tunngaviusut 120.000 kr.-iusussaammata, taamaalillutillu pensionisiallit tamarmik pisortanit pensionisiaqartinneqartut ullumikkornit pitsaanerusemumik atugassaqartitaalersussaallutik.

Kommuunit inummut tapiutininut aningaasartuutigisartagaasa appariarnissaat malunniunnerpaasussaavoq periuseq 2-p 120.000 kr.-inik tunngaviusumik aningaasartaqartup atuutilersinneqarneratigut, tassani qaffariaat malunniunnerusussaalluni pisortanit pensionisiallit akornanni pensionisartunut saniatigut isertitaqanngitsunut annikitsuinnarmilluunniit isertitalinnut 35 %-imik imaluunniit ukiumut 35.000 kr.-inik. Pensionisiallilli akornanni gruppi taannarpiaq tassaammat inummut tapiutinik pisartagaqarfiunerpaasoq, taava kommuunini inuttut tapit pingaarutilimmik appariarnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq, pensionisitseriaaseq taanna atorneqartillugu. Pisortanit pensionisiaqartitsinermi qaffariaat ukiumut 31.000 kr.-iuppat pensionisiallit ataasiakkaat tunngaviusumik aningaasarsiamikkut tigusartagaat akileraarutit peereerlugit qaammammut 1.500 kr.-inik qaffariartussaapput. Aningaasat tunngaviusutut tigusartakkat kommuunit qaammammut 1.500 kr.-inik qaffaaffigineqanngippata, soorlumi inummut tapiutinik tunniussinermi taanna ileqqusoq, pisortanit pensionisiat qaffassutaasa ilaat kommuunitinut tapiissutitut tunniunneqartussanngussapput, tassami inummut tapiutininut aningaasartuutissat ikinnerulersussaammata.

Periuseq 1-i naapertorlugu pisortanit pensionisialinnut saniatigut isertitaqanngitsunut annikitsuinnarmilluunniit isertitalinnut ukiumut qaffariaataasusaaq 1.000 kr.-it missaannaanniittussammat, tamatuma kingunerisaanik periuseq taanna kommuunit inummut tapiutininut aningaasartuutigisartagaannik annikitsuinnarmik appariaateqartitsisussaavoq. Periuserlu taanna aamma pensionisialinnut pigissaarnerusunut pingaarutilimmik iluaqusisussammat, tamatuma malitsigisinnaavaa kommuunit inummut tapiutininut aningaasartuutaasa qaffariarnerat. Tamanna pissaaq kommuunit aningaasat tunngaviusut inummut tapiutitut tunniuttakatik qaffassappatigik, taamalu pensionisiallit akornanni aningaasaqarnikkut assigiinngisitsineq annikillisillugu, periuseq 1-ip atuutilernerata kingunerisassaa naapertorlugu.

8.5 Allaffissornikkut sunniutaasussat

Kalaallit Nunaanni utoqqarnut pensionisiaqartitsinerup allanngortinneqarsinnaaneranut atatillugu naatsorsuutigisariaqarpoq tamatuma allaffissornikkut sunniutigisassaasa misissoqqissaarneqarnerat. Pensionisisitseriaatsip sorliup atuutilersinneqarnera aalajangiisuutillugu allaffissornikkut nammagassat Namminersornerullutik Oqartussanut kommuunitinullu assigiinngitsuusinnaapput nassuiaammilu matumani tamakku misissuiffigineqarsimangillat. Taamatut misissuisoqassappat Namminersornerullutik Oqartussat KANUKOKA-lu ilanngunneqartariaqarput, tassami assersuutigalugu inummut

tapiutit utoqqarnut pensionisialinnut tunniunneqartartut, kommuunit ataasiakkaat naliliinerat tunngavigalugu tunniunneqartarmata. Pensionisitseriaaseq pensionisialinnut qaammammut aalajangersimasumik aningaasartalik qitiusumillu aqunneqartoq allaffissornikkut nammakkiinnginnerpaasussaavoq, pensionisitseriaatsilli inummut tapiutinik immikkut ittunik suliaassartallit immikkullu sullinneqarnissamik pisariaqartitsisut allaffissornikkut aningaasartuuteqarfiunerpaajusussaallutik.

8.6 Pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsagaasarnerat

Kalaallit Nunaanni utoqqarnut pensionisiaqartitsinermi periuseq ullumikkut atorneqartoq ingerlaannartumik akit nalingat naapertorlugu akissaatinut akissarsianullu iluarsagaaneq ajorpoq. Utoqqarnut pensionisiat ingerlaannartumik akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsagaasalerpat tamanna pensionisiallit pensionisiamik pisissutigisinnaanerannut qularnaveeqqutigisussaavaat. Utoqqarnut pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut akissarsianullu iluarsagaasalerpata pensionisiallit isertitaasa malittarilersussaavaat inuiaqatigiinni akit nalingat naapertorlugu akissaatit akissarsiallu ineriartortinneqarnerat nalinginnaasoq, tamatumalu kinguneranik isumaginninnikkut aningaasat tunniunneqartartut akissaatinut akissarsianullu iluarsagaanermikkut inuiaqatigiinni maannakkut isertitaqarnikkut pissutsit malinnaaffigisinnaangussallugit. Akit nalingat naapertorlugu akissaatinik iluarsaasarneq imaluunniit akit akissarsiallu ineriartornerat malillugu iluarsaasarneq toqqarneqassappat, toqqaanerup taassuma kingunerisussaavaa utoqqarnut pensionisialinnut aningaasartuutit amerlinissaat aammalu aningaasaliissutit pisariaqartinneqartut qaffaaffigineqarnissaat. Taamatut aningaasartuutinik qaffaaneq matussuserneqartussaavoq assersuutigalugu inuiaqatigiinni akileraarutinik qaffaanikkut imaluunniit pingaarnertitassanik allatut tulleriarinikkut, aningaasartuutit aningaasartuutaasussani allani aningaasaliissutissat ikilisinneqarnerisigut.

9 Pensionisiantut periusissatut siunnersuutigineqartut naatsorsorneqarnerat

Immikkoortumi matumani allaaserineqassapput Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup pensionisitseriaatsit siunnersuutigineqartut aallaavigalugit naatsorsuusiai, immikkoortumi kingullermi saqqummiunneqarlutillu takussusissiorneqartut. Periutsimi 120.000 kr.-inik tunngaviumik aningaasartalimmi (160.000 kr.-it pensionisialinnut aappariinnut) ilanngullugu naatsorsuusiortoqarpoq tunngaviumik aningaasartalerlugu 100.000 kr.-inik (140.000 kr.-it pensionisialinnut aappariinnut) aamma 110.000 kr.-inik aningaasartalerlugu (150.000 kr.-it pensionisialin nut aappariinnut).

Naatsorsuinerit ingerlanneqarput pensionisiallit ukiui marluk aallaavigalugit. Siullermi pensionisialittut ukiut 63-it aallaaviupput, massakkutut, aappaanilu pensionisialittut ukiut 65-it siunnersuutigineqartut. Taamaalilluni aningaasartuutaasussat naleqqiunneqarsinnaangorput, pensionisiaqalernissamut ukiut 65-inngortinneqarusussappata.

Aammattaq inummut tapiutitut aningaasartuutit ilanngunneqanngillat, siusinnerusukkut allaaserineqartut suliaasaqarfiup iluani aningaasartuutaasartut tamakkiisut 5 %-iisut annertussuseqartut. Taamatut iliornermut pissutaavoq aningaasartuutit naatsorsuinerimi pissutsit maannakkut atuuttut pensionisitseriaatsillu siunnersuutigineqartut sanilliulluarsinnaaneruniarlugit. Taamalu ilisimaneqanngilaq kommuunini inummut tapiutitut tunniuttakkat annertussusaat tunngaviilu pensionisitseriaatsip nutaap atuutilersinneqarneratigut qanorpiaq allannguuteqarumaarnersut, tamannalu immikkoortumi kingullermi nassuiarneqartussaavoq. Aningaasartuutissat katinnerat 90/10 %-imik avillugu aningaasaliiffiqineqartussaavoq, Namminersornerullutik Oqartussani kommuuninilu.

Tabelimi kinguliani takutinneqartussami massakkut pissutsit malillugit kiisalu pensionisisitseriaasissatut siunnersuutit malillugit aningaasartuutaasartut tamakkerlugit takuneqarsinnaapput. Naatsorsuusiordermi tunuliaqutaapput 2004-mi pensionisiantut aningaasartuutiviit pissutsit maannakkut atuuttut malillugit. Pisartagallit amerlassusaat pensionisisitseriaasissatut siunnersuutip naatsorsuusiorderani tagginneqartut 2004-mi inuit naatsorneqarneranneersuupput, ukiumi tassani pensionisiaqartitaasut tamaasa ilanngullugit. Taamaalilluni pensionisisitseriaasissatut siunnersuutigineqartut naatsorsuusiorderneqarsinnaangorsimapput.

Tabel 7. 63-inik ukioqarluni pensionisiassat aningaasartuutitaat, mio kr.-inut.

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Pisartagallit amerl.	Aningaasartuutit, mio. kr.-inut
Pissutsit maanna atuuttut	3.590	243
Periuseq 2 Maannakkutut – tunngaviusoq 100.000 kr.	3.748	296
Periuseq 2 Mannakkutut - tunngaviusoq 110.000 kr.	3.748	324
Periuseq 2 Maannakkutut - tunngaviusoq 120.000 kr.	3.748	351
Periuseq 1 Aningasat tunngaviusut aalajangersimasat tapiullu	4.262	349
Periuseq 3 Utoqqalinersiutit	4.010	406

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Tabelimi takuneqarsinnaasutut pensioninut aningaasartuutit periuseq 1-mi periuseq 2-milu aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.-it atorlugit ukiumut 350 mio kr.-it missinginiipput, ullumikkut periutsimi aningaasartuutitut naleqqiullugit 100 mio kr.-it sinnilaarlugit amerlanerullutik. Aammattaaq aningaasartuutit 25-30 mio kr.-inik ikilissusaapput periutsimi aningasat tunngaviusut 10.000 kr.-inik ikilissinneqarneri tamaasa, aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.-iutillugit.

Periuseq 2 atuutilissappat tigusassat minnerpaaffiat assersuutigalugu 36.000 kr.-ulluni, taamalu pensionisiallit tamarmik isertitaasa allat annertussusaat aalajangiisuutinnagu tigusassat minnerpaamik 36.000 kr.-iutillugit, aningaasartuutissat ukiumut 373 mio kr.-it missinginiittussaapput.

Periuseq 1-imi periuseq 2-milu aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.-iutillugit aningaasartuutissat assigiikkannersuusut, tabelimi takuneqarsinnaasutut pensionisiallit amerlassutsimikkut periaatsit marluk iluini pingaarutilimmik assigiinngissuteqartussaapput.

Pensionisiallit amerlassusaasa assigiinngissutaat isumaqarpoq periuseq 1 malillugu pensionisiatut ukiumut tigusartagassat agguaqatigiissillugit 82.000 kr.-iussasut, periusertli 2 malillugu agguaqatigiissillugu tigusassat ukiumut 93.700 kr.-iusussaallutik, aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.-iuppata. Periutsip taassuma atorneqarneratigut periuseq 1-imut naleqqiulluni pensionisiallit pissakinnerusut, saniatigut isertitaqanngitsut annikitsuinnarmilluunniit isertitallit, pingaarutilimmik pitsaaneruumik atugassaqartilersussaavai.

Pensionisisitseriaatsimi periuseq 3 ” danskit utoqqalinersiutisisitseriaasiata” ullumikkumut naleqqiulluni aningaasartuutit 163 mio kr.-inik qaffatsittussaavai. Periutsip kinguneranik pisartagallit amerleriarpiloortussaapput. Qaffariaalli taanna periuseq 1-imi pisartagaqartussat qaffariarnerannut naleqqiulluni annikinneralaarsuusussaavoq. Danskit utoqqalinersiutisisitseriaasiat malikkaanni pensionisiallit agguaqatigiissillugu pisartagarilersussaavaat 101.300 kr.-it, pensionisianik pisartagaqarsinnaatitaagunik.

9.1 65-inik ukioqarluni pensionisiaqartalernissaq

Pensionisiaqalernissamut ukiorititat massakkutut 63-iniit 65-inut qaffanneqarpata pissutsit maannakkut atuuttut aallaavigalugit pensionisiallit amerlassusaat 550-inik ikileriartussaapput, aningaasartuutillu ukiumut 31 mio kr.-inik ikileriarnissaat naatsorsuutigineqarluni. Tamanna tabelimi kinguliani saqqummiunneqartumi takuneqarsinnaavoq.

Tabel 8. 65-inik ukioqarluni pensionisiaqalernissap aningaasartuutitassai, mio kr.-iusut

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Pisartagallit amerl.	Aningaasartuutit, mio. kr.-inngorlugit
Pissutsit maanna atuuttut	3.052	212
Periuseq 2 maannakkutut – aningaasat tunngaviusut 100.000 kr.	3.144	252
Periuseq 2 maannakkutut – aningaasat tunngaviusut 110.000 kr.	3.144	275
Periuseq 2 maannakkutut – aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.	3.144	299
Periuseq 1 – aning.tunngaviusut aalajangersimasut tapiullu	3.432	286
Periuseq 3 - Utoqqalinersiutit	3.291	336

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Periuseq 1-imi pensionisiaqalernissamut ukiut 65-iuppata pensionisisartut amerlassusii ikilissusaapput, ikilissutaat 825-iussallutik, aningaasartuutissallu ikileriaataat ukiumut 64 mio kr.-iusussatut naatsorsorneqarluni.

Periuseq 2-mi tunngaviusumik 120.000 kr.-inik aningaasartallimmi 65-inik ukioqarluni pensionisiaqartalernerup kingunerisussaavaa pensionisiallit 600-nik ikileriarnissat, aningaasartuutaasussallu ukiumut 52 mio kr.-it missinginik ikileriaateqassangatinneqarlutik. Aammattaaq naatsorsuutigineqarpoq aningaasartuutit 25 mio kr.-it missinginik ikileriarnissaat, periutsip 120.000 kr.-inik tunngaviusumik aningaasartallip aningaasartaasa 10.000 kr.-inik ikilisinneqarneri tamaasa.

Aningaasat tunngaviusut minnerpaaffissaat periuseq 2-mi ukiumut 36.000 kr.-inngortinneqarpata 65-inik ukioqarluni pensionisiaqalernerq ukiumut 265 mio kr.-inik akeqassaaq.

Taamalu 65-inik ukioqarluni pensionisiaqalernerq periuseq 3 malillugu atuutilissappat – utoqqalinersiuteqalernerq – tamatuma kinguneranik pensionisiallit amerlassusaat 725-nik ikileriassapput, aningaasartuutillu ukiumut 70 mio kr.-it missinginik ikileriassangatinneqarlutik.

Aallaqqaasiutigisami allaaserineqartutut naatsorsuinerit ingerlanneqarput 2004-mi inuit amerlassusiinik naatsorsuisimaneq tunuliaqutaralugu. Piffissap ingerlanerani inuit

katitigaanerat allanngoriartortussaavoq taamalu tamatuma kinguneranik aningaasartuutit allanngortussaassallutik.

9.2 Akileraarutitigut iluanaarutinut kommuuninullu sunniutaasussat

Pisortanit pensionisianut aningaasartuutit amerleriarnert Namminersornerullutik Oqartussani kommuuninilu akileraarutitigut iluanaarutinut pingaarutilimmik sunniuteqartussaavoq, pensionisiat qaffassutaat akileraarutitigut isertitaqarnerulernermik kinguneqartussaammata.

Allannguutissatut siunnersuutigineqartuni isertitat allannguutissaat misissoqqissaarneqarmata akileraarutaasussaannngitsunut ilanngaat 48.000 kr.-iusoq naapertorlugu kiisalu ilanngaataasartoq nalinginnaasoq, taava allannguutissatut siunnersuutit allaaserineqartut aallaavigisinnaasinnaanngorpaat akileraarut agguaqatigiissillugu 43 %-iusoq maannakkut atorpeqartoq malillugu.

Akileraarummut 43 %-iusumut ilaapput nuna tamakkerlugu akileraarut, kommuunimut akileraarut kiisalu kommuunimut akileraarut ataatsimoorussa. Akileraarutit taakku pingasuusut avitaapput 11-mut, 26-mut 6 %-imullu, taamaattumillu tulliuttuni kommuunimut akileraarut 32 %-inngortillugu naatsorsuisoqassaaq.

Tabelimi kinguliani takuneqarsinnaasumi takussutissiorneqarpoq periutsit siunnersuutigineqartut aningaasartuutinut, akileraarutitigut iluanaarutinut kiisalu Namminersornerullutik Oqartussanut/Nunap Karsianut aningaasartuutissat peereerlugit sunniutigisassat. Siusinnerusukkut allaaserineqarsimasutut pensionisianut aningaasartuutit aningaasalersorneqarput avitseriaaseq 90/10 %-i atorlugu, Namminersornerullutik Oqartussanut kommuuninullu

Tabel 9. 63-inik ukioqarluni pensionisiaqarnerup Namminersornerullutik Oqartussanut/Nunap Karsianut sunniutai, mio kr.-inngorlugit.

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Aningaasartuutit allannguutaat	<i>Taakkunannga Nunap Karsianut</i>	Akileraarutitigut iluanaarutit allannguutaat	<i>Taakkunannga Nunap Karsianut</i>	Ilanngaatit peereerlugit sunniut
Pissutsit maanna atuuttut	0	0	0	0	0
Periuseq 2 – maannakkutut 100.000 kr.-inik tunngaviusumik aningaasartalik.	53	48	23	6	42
Periuseq 2 – maannakkutut 110.000 kr.-inik aningaasartalik.	81	73	35	9	64
Periuseq 2 – maannakkutut 120.000 kr.-inik aningaasartalik.	108	97	46	12	85
Periuseq 1 – Aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut tapiullu	106	95	46	12	84
Periuseq 3 – Utoqqalinersiutit	165	149	71	18	131

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Siuliani tabelimi takuneqarsinnaasutut periutsit siunnersuutigineqartut akiligassat peereerlugit Namminersornerullutik Oqartussanut/Nunap Karsianut 42 mio kr.-iniit 131 mio kr.-inut nikerartussaasoq, taakuuppullu periutsit siunnersuutigineqartut aningaasalersorneqarnissaannut Namminersornerullutik Oqartussanit/Nunap Karsianit pisariaqartinneqartut.

Tabelimi kingulianiittumi takuneqarsinnaavoq periusissatut siunnersuutigineqartut kommuuninut aningaasartuutitigut akileraarutitigullu iluanaarutitigut akiligassat peereerlugit sunniutissaat.

Tabel 10. 63-inik ukioqarni pensionisiaqarnerup kommuuninut sunniutaa, mio kr.-inngorlugit

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Aningaasartuutit allannguutaat	<i>Taakkunangga kommuuninutl</i>	Akileraarutitigut iluanaarutit allannguutaat	<i>Taakkunangga kommuunit pissaat</i>	Akiligassat peereerlugit sunniut
Pissutsit maanna atuuttut	0	0	0	0	0
Periuseq 2 – maannakkutut 100.000 kr.-inik tunngaviumik aningaasartalik.	53	5	23	17	-12
Periuseq 2 – maannakkutut 110.000 kr.-inik tunngaviumik aningaasartalik.	81	8	35	26	-18
Periuseq 2 – maannakkutut 120.000 kr.-inik tunngaviumik aningaasartalik.	108	11	46	35	-24
Periuseq 1 – Aning. tunngaviusut aalajangersimasut tapilu	106	11	46	34	-23
Periuseq 2 - utoqqalinersiutit	165	16	71	53	-37

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

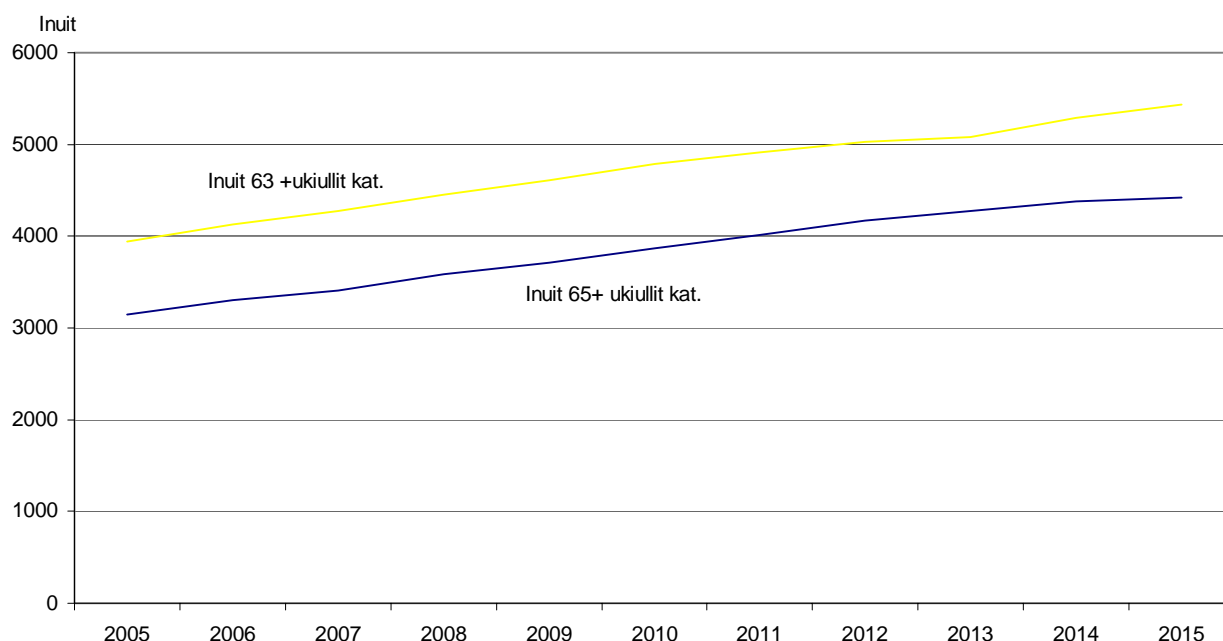
Siuliani tabelimi takuneqarsinnaasutut periutsit siunnersuutigineqartut tamarmik akiligassat peereerlugit kommuuninut sunniutissai pitsaasuupput, kommuunit akileraarutitigut iluanaarutissaat aningaasartuutissat amerleriaataannit amerlanerusussaammata.

Ataatsimut isigalugu akiligassat peereerlugit Namminersornerullutik Oqartussanut kommuuninullu sunniutissat tamakkiisut periutsit siunnersuutigineqartut malillugit 30-niit 90 mio kr.-inut nikerartussaapput, taakkulu tassaapput aningaasartuutissatut pisariaqartinneqartut.

9.3 Siumut naatsorsuineq

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup inuttussutsimik eqqoriaanera tunuliaqutaralugu matumani takusassiarineqassaaq 2005-imiit 2015-imut innuttaasut pensionisiaqalersussatut ukiullit siumut naatsorsorneqarneri, kiisalu inuttussutsimik eqqoriaanerup suliaasaqarfiup iluani siunissami aningaasartuutaasussanut siumoortumik sunniutissaasa takussutissiarineqarnerat.

Tabel 11. 2005-imiit 2015-imut inuttussutsimik eqqoriaaneq

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Titartakkap siuliani takuneqarsinnaasup takutippaa Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup piffissami 2005-imiit 2015-imut inuttussutsimik eqqoriaanera, tassani immikkoortinneqarsimallutik 63-inik ukiullit kiisalu 65-inik ukiullit. Innuttaasut ukiut tamaasa januarip aallaqqaataani naatsorsorneqartarput, taamalu 2004-mi innuttaasunik naatsorsuisimaneq ilanngunneqanngilaq, pensionisiaqartitsinermi periutsinik naatsorsuinermi atorneqartoq.

Titartakkap takutippaa inuit 63-it sinnerlugit ukiullit 1.500-it missaanni amerleriassangatinneqartut, inuillu 65-it sinnerlugit ukiullit 1.300-it missaanni amerleriassangatinneqarlutik. Ukiuni pineqartuni tamani inuit amerlassusaasa qaffariaataat 2005-imiit 2015-imut 40 %-ip missarluinnaaniippoq.

Inuttussutsip eqqoriarneqarnerani 63-inik ukiullit ukiumut allat tamaasa ilanngaatigereerlugit nuuttartut 15-iunissaat ilanngunneqarsimavoq, 65-inillu ukiullit eqqarsaatigalugit ukiumut qulingiluat nuussimanissaat ilanngunneqarsimalluni. Gruppimi 50-it sinnerlugit ukiulinni allat tamaasa ilanngaatigereerlugit ukiumut nuuttussatut ilanngunneqarsimapput 74-it. Taamaalilluni amerlasuut pensionisiaqalernissartik nallertinnagu Kalaallit Nunaannit nuuttussaapput.

Ullumikkumut naleqqiullugu inuiaqatigiit kalaallit akornanni 2015-imi isertitat isertitallu agguataarneqartarneri allannguuteqassanngippata, siumoortumik naatsorsuutigineqarsinnaavoq 2015-imi pensionisiaqartitsinermi periutsinut assigiinngitsunut aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut, takuuk tabel kinguliani saqqummersussa, q

tassani tabeli siuliani atorreqartoq siumoortumik naatsorsuinermi atorreqarpoq, 2005-imiit 2015-imut 63-inik ukioqalersimasussat amerlassusaasa ineriartornerat naatsorsuutigineqartoq atorreqarluni. Siumoortumik naatsorsuusiorneq ingerlanneqarpoq 38,0 %-i atorlugu, tassanilu 2005-imiit 2015-imut inuit 63-it sinnerlugit ukioqalereersimasussat amerleriarsimanissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Tabel 12. 63-inik ukioqarlutik pensionisiallit 2015-imi aningaasartuutissaattut naatsorsutigineqartut, mio kr.-inngorlugit.

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Pisartagallit amerl.	Aningaasartuutit, mio. kr.-inngorlugit
Massakut pissutsit	4.955	335
Periuseq 2 - massakutut – aningaasat tunngaviusut 100.000 kr.	5.173	409
Periuseq 2 – maannakutut – aningaasat tunngaviusut 110.000 kr.	5.173	447
Periuseq 2 - massakutut – aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.	5.173	484
Periuseq 1 – Aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut tapiullu	5.882	482
Periuseq 3 - Utoqqalinersiutit	5.535	560

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Tabelimi takuneqarsinnaavoq aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut pingaarutilimmik qaffariartussaasut – 38,0 %-imik – pensionisiaqartitsinermi periutsit tamaasa atorreqartillugit.

Ukiut qulit ingerlaneranni isertitat allannguuteqartussaannngitsutut eqqoriarneqarnerat piviusorsioruunngilaq. Piffissami pineqartumi isertitat pingaarutilimmik qaffariarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq, tamatumalu aningaasartuutit apparsartussaavai. Akerlianik nassuiaammi pensionisiat akitsuusersorneqarnissaat naatsorsuutigineqarsimannngilaq. Pissutsit taakku marluusut imminnut nalimmassartussaapput.

Tabelimi aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut 2015-imi aningaasartuutissatut isigineqartariaqarput ullumikkut akiusut naapertorlugit, 2005-imiit 2015-imut innuttaasut amerlassusaannik eqqoriaaneq qanillattortumik eqquutissappat.

2015-imi pensionisialinnut ukiut 63-iniit 65-inut allanngortinneqarsimappat, 2015-imi aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut 37 mio kr.-inik ikileriartussaapput pissutsit maanna atuuttut naapertorlugit, tamannalu tabelimi kinguliani takussutissiarineqartumi takuneqarsinnaavoq.

Tabel 13. 65-inik ukioqarlutik pensionisialinnut 2015-imi aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut, mio kr.-inngorlugit.

Pensionisiaqartitsinermi periuseq	Pisartagallit amerl.	Aningaasartuutit, mio kr.-inngorlugit.
Pissutsit maanna atuuttut	4.298	298
Periuseq 2 - maannakkutut – Aningaasat tunngaviusut 100.000 kr.	4.427	355
Periuseq 2 - maannakkutut – aningaasat tunngaviusut 110.000 kr.	4.427	387
Periuseq 2 - maannakkutut – aningaasat tunngaviusut 120.000 kr.	4.427	420
Periuseq 1 –Aningaasat tunngaviusut aalajangersimasut tapiullu	4.833	402
Periuseq 3 - Utoqqalinersiutit	4.634	474

Tusarfik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Pensionisiaqartitsinermi periutsinut nutaanut siunnersuutigineqartunut 2015-imi aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut 54-iniit 86 mio kr.-inut ikileriassangatinneqarput, pensionisiaqartitsinermut ukiut 63-iniit 65-inngortinneqassappata.

10 Ataatsimut naliliineq

Suleqatigiissitamit neriutigineqarpoq pensionisiaqartitsineq pillugu nassuiaat pitsaasumik tiguneqarumaartoq siunissamilu pensionisiaqartitsinissaq pillugu politikikkut isummorsorfiusumik oqallinnermik pilersitsinissamut atorineqarumaarluni.

Nassuiaatip imarai pensionisiaqartitsinerup iluani siunissami nutarteriffiusinnaasut taamalu 2006-imi Ukiakkut ataatsimiinnermi politikikkut isummernissamut tunngavissiuilluni. Suliassaqrifiup iluani pingaernerutillugit suliassat isummerfigineqartussaapput. Nassuiaammi eqqartorneqarput pensionisiaqartitsinerup sanarfinerani periutsit nutaat iluaqutissartai ajoqutissartaalu, kiisalu naliliiffigineqarlutik allannguutaasinnaasut aningaasatigut inuiaqatigiinnullu kingunissaat.

Pingaartuuvoq suliassaqrifiup iluani ungasinnerusoq isigalugu nutarterinissamut amerlanerussuteqalernissaq. Inatsisartuni partiinit tamanit qangali pingaartillugu eqqartorneqartarpoq utoqqarnut pensionisiaqartitsinerup pitsanngorsarneqarnissaa inatsisartullu katersuunnerini kingullerni amerlasuunit tamanna oqallisigineqartarsimavoq.

Naalackersuisut anguniagaannut ilaavoq nunami inuttaasut pisoqaanerusut pisortanit pensionisiaqartinneqartut inuuniarnerminni atugarisaasa pitsanngorsarneqarnissaannut peqataanissaq. Tassunga atatillugu naalackersuisut pensionisiallit pissakinnerusut atugarisaasa pitsanngorsarneqarnissaat salliutillugu samminiarsimavaat, taakkumi siviluumik ilungersorlutillu sulereerlutik tamanna akissarsiarisariaqarmassuk.

Nassuiaammi ataatsimut naliliinerit pingaernerit imaapput:

Nassuiaammi saqqummersutut Periuseq 1 tassaavoq pensionisialinnik pigissaartunik saniatigullu isertitagissaartunik iluaqusiinerusussaq, pensionisiallilli saniatigut isertitaqanngitsut annikitsuinnarmilluunniit isertitallit atugarisaat ullumikkumut naleqqiullutik allannguuteqarpiartussaanaatik. Tamatumanili pineqanngillat pensionisiallit katissimasut inooqatillilluunniit, tamarmik pensionisiallit. Gruppimi tassani periuseq 1 malillugu pensionisiallit pissakinnerusut ullumikkumut naleqqiullugu pitsaanerujussuarnik atugaqalersussaapput. Pensionisiaqartitsinerumi periutsip iluaquserussaavaa utoqqarnut pensionisiallit tamarmik pisinnaatitaaffeqarnissaannik kissaateqarneq.

Periuseq 2 tassaavoq pensionisiaqartitseriaaseq pensionisiallit pissakinnerusut inuuniarnerminni atugarisaasa sukumiisumik pitsannguuteqartinneqarnissaannik eqqarsaateqarnermut naleqqunnerpaaq. Pissutsit ullumikkut atuuttut eqqarsaatigalugit pensionisiaqartitseriaatsip taassuma pensinisiallit pissaqarnerusut atugarisaat allannguuteqangaartittussaannilai imaluunniit annikitsuinnarmik allannguuteqartittussaavai. Pensionisiaqartitsinerumi periutsip taassuma tunngaviusumik aningaasartaasa ullumikkumut naleqqiullutik qaffanneqarsimasut aallaavigisussaavaat isertitaqqortussuseq. Ilutigitillugu inummuut tapiutinik tunniussisarnermi piumasaqaatit allanngortinneqassapput, pensionisiallillu naatsorsorsinnaanngussavaa pensionisiassatut tunniunneqartussat qanoq amerlatigissanersut.

Tabel 7-imi takuneqarsinnaavoq periuseq 1 aamma periuseq 2 malillugu pensionisiaqartitsinerup iluani aningaasartuutissat, 120.000 kr.-inik tunngaviusumik

anigaasartallit, periusissat tamaasa eqqarsaatigalugit ukiumut 350 mio kr.-it missaanniittussaasut, ullumikkut anigaasartuutaasartunut naleqqiullutik 100 mio kr.-it sinnerlugit amerlanerusunik. Periuseq 1-imik 2-milluunniit toqqaanerit akisoqatigiittussaammata aalajangiisuusaaq pensionisiallit pissakinnerusut iluaquserniarneqassanersut imaluunniit matumani isiginiarneqassanersoq pensionisiallit kikkugaluartulluunniit sulilluarlutik inuussutissarsioreerlutik pensionisiaqartinneqarnissaat.

Periuseq 3-p, utoqqalinersiuteqartitsinerup ullumikkut atugassarititaasunut naleqqiulluni malitsigisussaavaa anigaasartuutit 164 mio kr.-inik qaffannissaat. Periutsip malitsigisaanik pensionisiallit amerlassusaat annertuumik qaffariartussaapput, taamalu pensionisiallit pigissaartut amerlanerulersussaallutik, sulinerminni pensioniassamik saniatigut pisortanit pensionisiaanik pisartagaqalersussaasut. Periuseq 3 akisuutut aammalu pensionisialinnik pissakinnerusunik naammaginatsumik iluaqusiinngitsutut nalilerneqarpoq.

Suleqatigiissitamit inassutigineqarpoq systemi maannakkut atuuttoq inummut tapiuteqartitsisoq tunngaviumillu aalajangersimasumik anigaasartalik allanngortinneqassasoq. Pensionisiallit ataasiakkaat aalajangersimasumik pensionisiaqartinneqarnissaat qularnaarneqartariaqarpoq pensionisialimmut paasinartumik. Pensionisiaqarnermut aalajangiisuususaanngilaq kommuunimi sorlermi najugaqarnissaq aammalu annertuumik aalajangersimasunillu anigaasartuuteqarneq. Immikkulli ittuni suli inummut tapiutinik pisartagaqarnissamut periarfissaqartariaqarpoq, ataasiakkaat pisariaqartitsinermik naliliiffigineqarnerat aallaavigalugu. Taamatut periuseqarnerup oqinnerulersittussaavaa pensionisiat annertussusaasa qitiusumit aqunneqarnissaat, taamaaliornikkut pinngitsoorneqarsinnaanngussammata kommuunit tunngaviumik anigaasanik tigusassanik iluarsiiarlutik ataqatigiissitsiniarnerminni ajornartorsiutaat.

Sukumiinerusumilli misissorneqartariaqarput allaffissornikkut kommuuninut pisortanullu sunniutaasussat.

Aammattaq Kalaallit Nunaanni utoqqalisartut amerliartuinnarput, inuuneq sivilisuneruleriartormat. Taamaattumik pensionisialinnut anigaasartuutit ukiuni tulliuuttuni amerlasuuni amerliartuartaasapput. Aamma inuit peqqinneruleriartorput ukioqqortusigaluarlutillu suliffeqarnissartik kissaatigisarlugu. Taamaattumik qangatut pisariaqartinneqarunnaariartorpoq 63-inik ukioqarluni pensionisiaqalernissaq, ilutigitillugulu pisariaqartinneqarpoq innuttaasut kalaallit sulisinnaajunnaarsimasut pilersorneqarneranni sulisinnaassutsip qaffassarneqarnissaa.

Taamaattumik siunertamut tulluarsorinarpoq pensionisiaqalernissamut ukiut 65-inut qaffanneqarnissaat. Utoqqaat sivilisuumik ilungersorlutillu sulisimasut suli periarfissarissavaat 63-inik ukioqalernerminni siusinaartumik pensionisiaqalernissartik siusinnerusukkulluunniit, aqqissuussineq atuuttoq malillugu.

Aammattaq pisortanit pensionisiaqarnerup nutarterneqarneranut atatillugu siunnersuutigineqarpoq siusinaartumik pensionisiaqartitsinerup nutarteriffiunissaa taamalu suliassaqarfiit marluk inatsisartut peqqussutaatigut avissartinneqarnissaat. Taamaaliornikkut gruppit tamarmik, tassalu utoqqarnut pensionisiallit kiisalu siusinaartumik pensionisiallit, siunertamut tulluurtumik anguniagaqarfiulersussaapput, assigiinngitsunillu pisariaqartitsinerminnut naapertuuttumik sullinneqalerlutik

Aammattaaq pingaartuuvoq pensionisiaqartitsinermi katissimasut/inooqatigiit isertitaannut (aamma) qilersorsimasumik pensionisianik annertussusiliisarnermut najoqqutarisap tunngaviusup isummerfiginissaa.

Aamma aalajangersagassaavoq siunissami pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsartuunneqartalissanersoq. Matuma iluaqutissartaraa piffissap ingerlanerani pensionisiallit pisisinnaassusiisa ajorserianninnissaata qulakkeerneqarnissaa.

Nassuiaat tunuliaqutaralugu suleqatigiissitamit inassutigineqassaaq:

- Pensionisiaqartitsinermi ukiut 65-inut qaffanneqassasut
- Utoqqarnut pensionisiaqartitsinermi siusinaartumillu pensionisiaqartitsinermi malittarisassat avissaartinneqassasut
- Periaaseq atorneqartoq inummut tapiutinik tunngaviusumillu aningaasanik aalajangersimasunik tunisisarneq allangortinneqassasoq
- Periuseq 2 malillugu periutsumik atuutilersitsisoqassasoq, tamatumalu kinguneranik pensionisiat tassaalerlutik tunngaviusumik aningaasarsiat allamik isertitaqarneq tunuliaqutaralugu iluarsiivigineqartartussat. Pissutsit immikkut ittut atuutsillugit maleruagassatut aalajangersakkat malillugit inummut tapiutinik tunniussisoqartassasoq. Periutsip pineqartup pensionisiallit tamaasa aningaasaqarniarnikkut pitsanngorsaaffigissavai, pingaartumillu pissakinnerusut.
- Pensionisiat akit nalingat naapertorlugu akissaatinut iluarsineqartalissasut.

ILANNGUSSAT

Ilanngussaq 1. Pensionisiallit isertitaat, aningaasartuutaat aningaasallu atorsinnaasaat pillugit assersuutit.

Tabellini ataaniittuni assersuutigineqarput Tasiilami Upernavimmilu pensionisiallinnut aningaasatigut atugassaqtartitat.

Assersuutit saqqummiunneqartut pissutsinik piviusunik tunngaveqarput, taamaattumillu illoqarfinni taakkunani pensionisiallit tamakkiisumik atugassaqtartaannerannik ersersitsillutik.

Tabellini ersersinneqarput piffinni kommunit inummut tapiissuteqartitseriaasiat.

Aappaqanngitsoq, utoqqaat illuamiu	Aappariit, utoqqaat illuamiu
Qaammammut 1.480,00 kr. aningaasat nammineq atorsinnaasat. Agguaqatigiisillugu ulluklut 47,74 kr. aningaasat nammineq atorsinnaasat	Qaammammut 2.960,00 kr. aningaasat nammineq atorsinnaasat. Agguaqatigiisillugu ulluklut 95,48 kr. aningaasat nammineq atorsinnaasat

Tasiilaq

Aappaqanngitsoq	Akissarsiat aningaasartuutillu	Aappariinnut aappaannaali pisinnaatitaasumut	Akissarsiat aningaasartuutillu	Aappariinnut tamarmik pisinnaatitaasumut	Akissarsiat aningaasartuutillu
Pension:	7.401,00	Pension:	7.401,00	Pension:	11.101,00
Akilerarutit	1.127,00	Akilerarutit	1.127,00	Akilerarutit	625,00
Aningaasat tigusassat	6.274,00	ANINGAASAT TIGUSASSAT	6.274,00	Aningaasat tigusassat	10.476,00
Illumut akiliutit	3.947,06	Akiliutit	2.830,00	Akiliutit	4.583,00
Atserineq	150,00	Atserineq		Atserineq	0,00
Kiak	540,00	Kiak	622,79	Kiak	540,50
Innaallagiq	497,00	Innaallagiq	1.228,00	Innaallagiq + imeq	674,00
Inummut tapiutit	2.160,56	Inummut tapiutit	3.906,79	Inummut tapiutit	821,50
Aningaasat nammineq atorsinnaasat katillugit	3.300,50	Aningaasat nammineq atorsinnaasat katillugit	5.500,00	Aningaasat nammineq atorsinnaasat katillugit	5.500,00

Upernavik

Aappaqanng itsoq	Akissarsiat aningsaasar- tuutillu	Aappariinnut aappaannaali pissinnaatitaasumut	Akissarsiat aningsaasar- tuutillu	Aappariinnut tamarmik pissinnaatitaasu- mut	Akissarsiat aningsaasar- tuutillu
Pension:	7.401,00	Pension:	7.401,00	Pension:	11.101,00
Akileraarutit	1.101,00	Akileraarutit	0,00	Akileraarutit	617,00
Aningsaasar tigussassat	6.300,00	Aningsaasar tigussassat	7.401,00	Aningsaasar tigussassat	9.666,00
Illumut akiliutit	0,00	Akiliutit	903,00	Akiliutit	5.785,00
Atserineq	0,00	Atserineq	0,00	Atserineq	0,00
Kiak	1.191,00	Kiak	0,00	Kiak	1.463,00
Innaallaqiaq + imeq	995,00	Innaallaqiaq	888,00	Innaallaqiaq + imeq	995,00
Inummut tapiutit	0,00	Inummut tapiutit	0,00	Inummut tapiutit	3577,00
Aningsaasar nammineq atorsinnaasa- t katillugit	4.114,00	Aningsaasar nammineq atorsinnaasa- t katillugit	5.610,00	Aningsaasar nammineq atorsinnaasa- t katillugit	5000,00

Ilanngussaq 2

Akilerariaatsit assigiimillu akeqartitsinerup allanngortinnerisa inoqutigiinnut assigiinngitsunut sunniutaat

1. 2006 tassaavoq ullumikkut pissutsit
2. akileraarut tassaavoq akileraarutit allanngortinneqarnerat: + 10.000 nal. Ilang. (nalinginnaasumik ilanngaarut) + 2% kommunitut ataatsimut akileraarut
3. akit assigiit tassaapput assigiimmik akeqartitsinerup allanngortinnera

Eqikkaaneq										
Nr.	Ilaqutariit qanoq ittuunerat	Atorfik <i>Angut/Arnaq</i>	Najugaq	Inissiaq attartugaq	Aningaasat nammineq atorsinnaasat	Iluaaarut akileraarut it	Iluaaarut akit assigiit			
							Ilanngaaseereerluni sunniutai 2005		Ilanngaaseereerluni i sunniutai 2006	
							2005 →	2005	2006	
1 Inuk*	Utoqq. a. i.**	Nanortalik	60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757	
2 Inuk	Utoqq. a. i.	Qaqortoq	60 m ²	49.213	3.684	429	4.112	-1.679	2.005	
3 Inuk	Utoqq. a. i.	Narsaq	60 m ²	49.213	3.684	1.882	5.565	1.305	4.988	
4 Inuk	Utoqq. a. i.	Paamiut	60 m ²	49.213	3.684	315	3.999	1.516	5.200	
5 Inuk	Utoqq. a. i.	Nuuk	60 m ²	50.437	3.384	4.512	7.895	3.508	6.891	
6 Inuk	Utoqq. a. i.	Maniitsoq	60 m ²	50.029	3.484	-891	2.592	-2.806	677	
7 Inuk	Utoqq. a. i.	Sisimiut	60 m ²	50.437	3.384	3.442	6.825	2.129	5.512	
8 Inuk	Utoqq. a. i.	Kangaatsiaq	60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757	
9 Inuk	Utoqq. a. i.	Aasiaat	60 m ²	49.213	3.684	1.912	5.595	504	4.188	
10 Inuk	Utoqq. a. i.	Qasigiannugit	60 m ²	48.805	3.784	-1.131	2.652	-2.826	957	
11 Inuk	Utoqq. a. i.	Ilulissat	60 m ²	49.621	3.584	4.094	7.678	2.906	6.490	
12 Inuk	Utoqq. a. i.	Qeqertarsuaq	60 m ²	49.213	3.684	-681	3.002	-2.789	895	
13 Inuk	Utoqq. a. i.	Uummannaq	60 m ²	49.213	3.684	-1.131	2.552	-2.826	857	
14 Inuk	Utoqq. a. i.	Upernavik	60 m ²	50.029	3.484	-501	2.982	-2.774	710	
15 Inuk	Utoqq. a. i.	Qaanaaq	60 m ²	49.213	3.684	-1.131	2.552	-2.826	857	
16 Inuk	Utoqq. a. i.	Tasiilaq	60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-1.644	1.940	
17 Inuk	Utoqq. a. i.	Illoqqortoormiut	60 m ²	49.621	3.584	-1.131	2.452	-2.826	757	
18 Aqqaqatigiissillugit	Utoqq. a. i.		60 m ²	49.549	3.601	388	3.989	-987	2.614	

* inuk ataasiinnaq, ** Utoqqalinersiutilik allanik isertitaqanngitsaq

Akileraraaatsit assigiimillu akeqartitsinerup allangortinnerisa inoqutigiinnut assigiinngitsunut sunniutaat

1. 2006 tassaavoq ullumikkut pissutsit
2. akileraarut tassaavoq akileraarutit allangortinneqarnerat: + 10.000 nal. Ilang. (nalinginnaasumik ilanngaasat) + 2% kommuninut ataatsimut akileraarut
3. akit assigiit tassaapput assigiimmik akeqartitsinerup allangortinnera

Eqikkaaneq

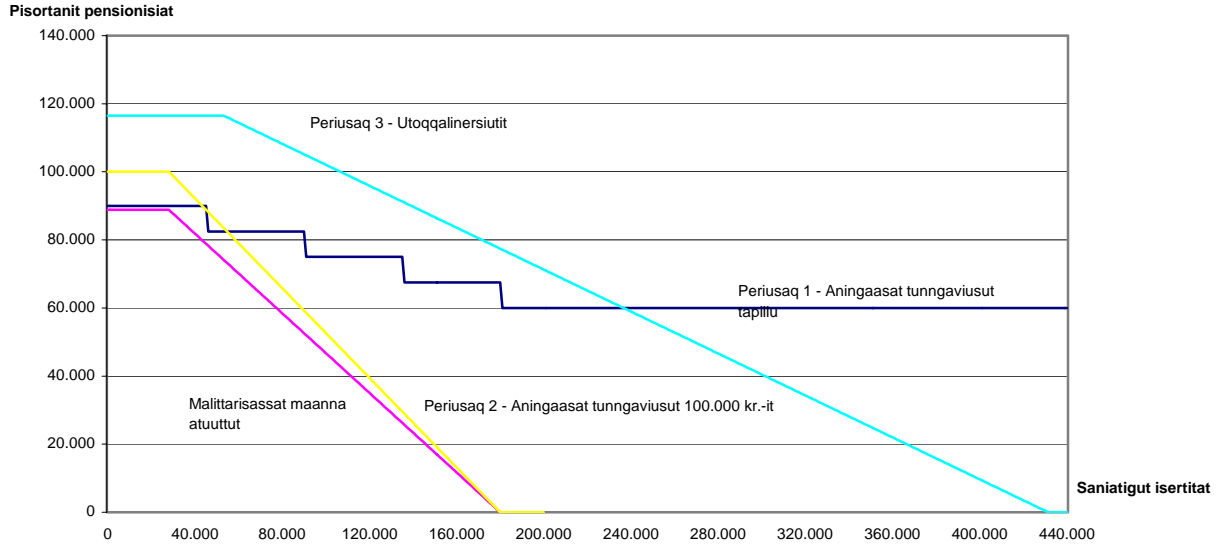
Nr.	Ilaqutariit qanoq ittuunerat	Atorfik		Najugaq	Inissiaq attartugaq	Aningaasat nammineq atorsinnaasat	Iluanaarut akileraasrutit 2005 →	Iluanaarut akit assigiit				
		Angut	Arnaq					2005	Ilanngaaseereerluni sunniutai 2005	2006	Ilanngaaseereerluni sunniutai 2006	
4												
1	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.*	Siusi. utoqq.**	Nanortalik	60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229	
2	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Qaqortoq	60 m ²	82.561	8.256	429	8.684	-1.679	6.577	
3	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Narsaq	60 m ²	82.561	8.256	1.882	10.137	1.305	9.560	
4	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Paamiut	60 m ²	82.561	8.256	315	8.571	1.516	9.772	
5	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Nuuk	60 m ²	83.677	7.656	4.512	12.167	3.508	11.163	
6	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Maniitsoq	60 m ²	83.305	7.856	-891	6.964	-2.806	5.049	
7	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Sisimiut	60 m ²	83.677	7.656	3.442	11.097	2.129	9.784	
8	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Kangaatsiaq	60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229	
9	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Aasiaat	60 m ²	82.561	8.256	1.912	10.167	504	8.760	
10	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Qasigiannuit	60 m ²	82.189	8.456	-1.131	7.324	-2.826	5.629	
11	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Ilulissat	60 m ²	82.933	8.056	4.094	12.150	2.906	10.962	
12	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Qeqertarsuaq	60 m ²	82.561	8.256	-681	7.574	-2.789	5.467	
13	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Uummannaq	60 m ²	82.561	8.256	-1.131	7.124	-2.826	5.429	
14	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Upernavik	60 m ²	83.305	7.856	-501	7.354	-2.774	5.082	
15	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Qaanaaq	60 m ²	82.561	8.256	-1.131	7.124	-2.826	5.429	
16	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Tasiilaq	60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-1.644	6.412	
17	Nuliarit meerartaqanngitsut	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.	Illoqqortoormiut	60 m ²	82.933	8.056	-1.131	6.924	-2.826	5.229	
18	Aqqaqatigiissillugit	Utoqq. a. i.	Siusi. utoqq.		60 m ²		82.867	8.091	388	8.479	-987	7.104

* Pensiunisialik, ** Siusinaarluni utoqqalinersiutilik allamik isertitaqanngitsaq

Ilanngussaq 3

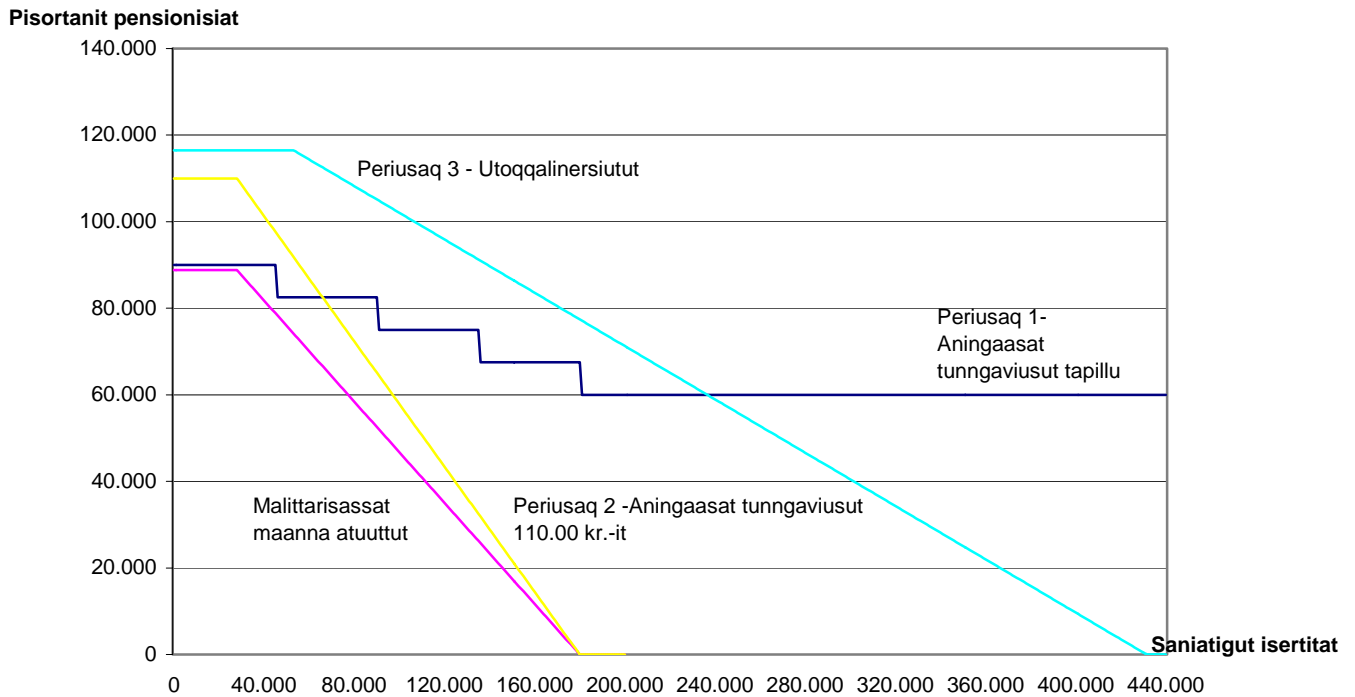
Ilanngussaq: "Takussutissat: pensionisiaqartitsinermi periusissatut siunnersuutit"

Saniatigut isertitat pisortanik pensionisialinnut kisermaanut atuuffii

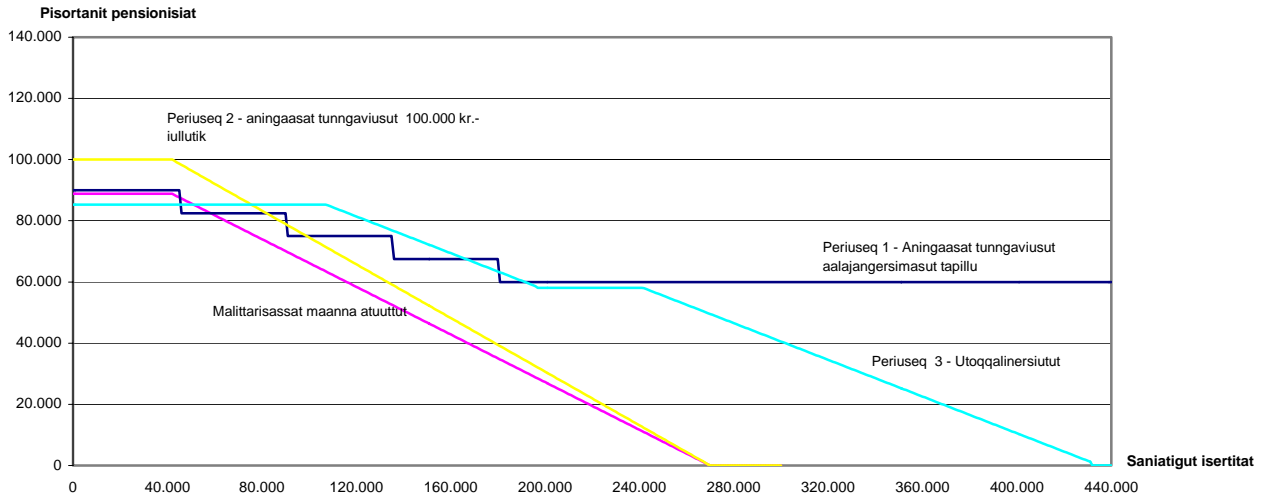
Ilanngussaq: "Takussutissat: pensionisiaqartitsinermi periusissatut siunnersuutit"

Saniatigut isertitat pisortanik pensionisialinnut kisermaanut atuuffii

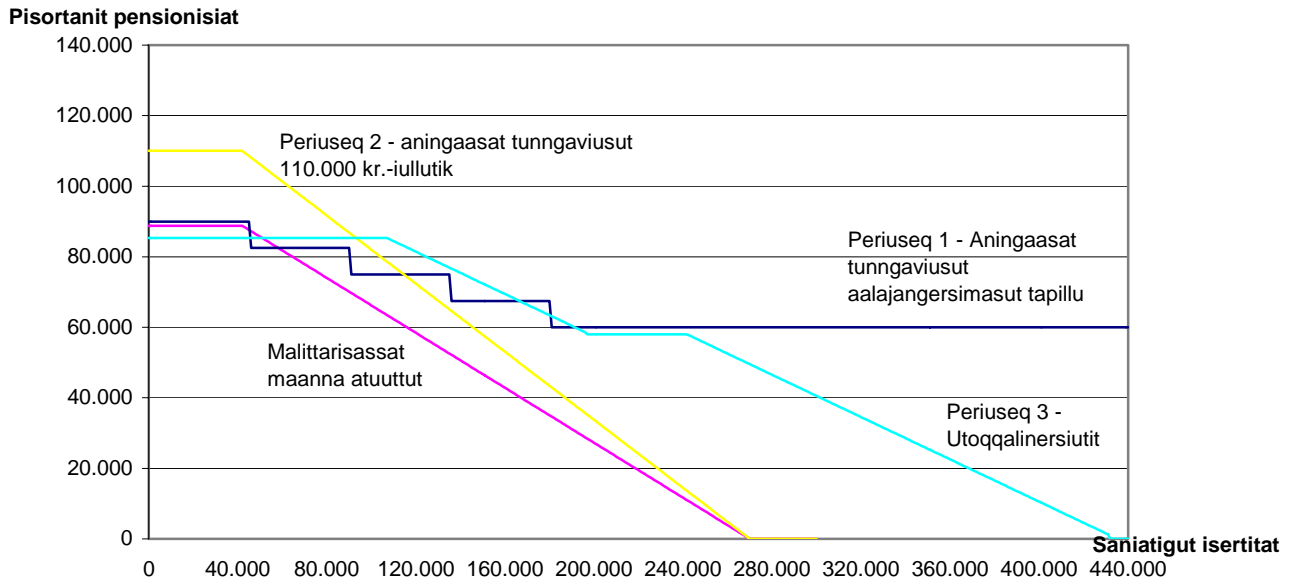
Ilanngussaḡ: "Takussutissat: pensionisiaqartitsinerḡ periusissatut siunnersuuti"

Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut katissimasunut atuuffii

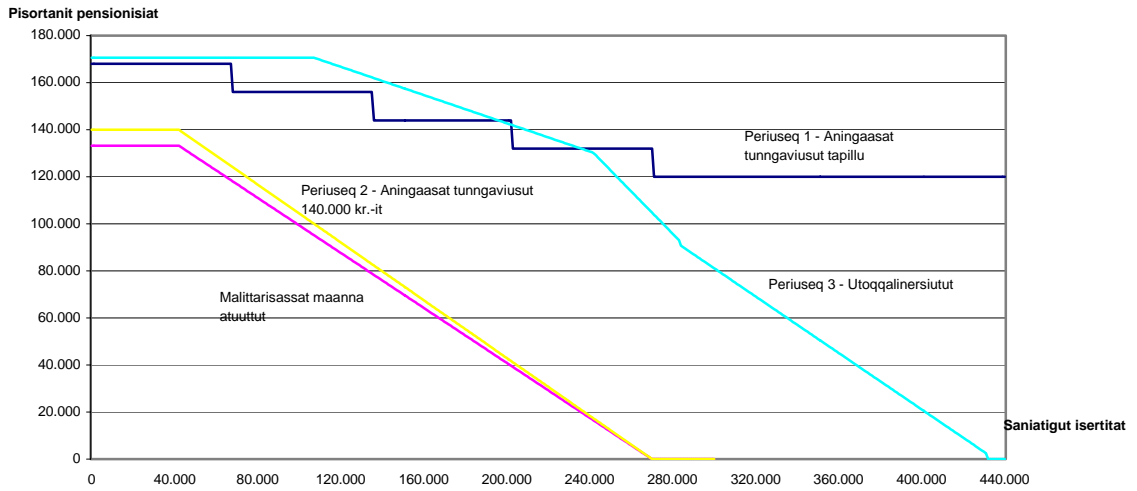
Ilanngussaḡ: "Takussutissat: pensionisiaqartitsinerḡ"

Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut katissimasunut atuuffii

Ilanngussaq: "Takussutissat: pensionisiaqartitsineri periusissatut siunnersuutit"

Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut aappariinnut atuuffii (tamarmik pensionisiaqarlutik)

Ilanngussaq: "Takussutissat: pensionisiaqartitsineri periusissatut siunnersuutit"

Saniatigut isertitat pisortanit pensionisialinnut aappariinnut atuuffii (tamarmik pensionisiaqarlutik)

